

PORADNIK METODYCZNY
DLA NAUCZYCIELI, PEDAGOGÓW I DORADCÓW ZAWODOWYCH

Bogna Bartosz

Tylko praca daje okazję odkryć nam nas samych, pokazać to, czym naprawdę jesteśmy, a nie tylko to, na co wyglądamy. (Joseph Conrad)

Nie przepracowałem ani jednego dnia w swoim życiu. Wszystko co robiłem, to była przyjemność. (Thomas Alva Edison)

Bez pracy nie ma pełni radości życia. (Antoni Czechow)

Pracując dla samych dóbr materialnych, budujemy sobie więzienie. Zamykamy się w samotni ze złotem rozsypującym się w palcach, które nie daje nam nic, dla czego warto żyć. (Antoine de Saint-Exupéry)

Straciłbym chęć do życia, gdyby nie moja praca. (Albert Einstein)

Wykonuj z sercem swą pracę, jakakolwiek by była skromna. Pamiętaj, jest ona trwałą wartością w zmiennych kolejach losu. (fragment Desideraty - tekstu znalezionej w starym kościele w Baltimore, datowanego w roku 1692)

Wprowadzenie

Prezentowana publikacja ma na celu zwrócenie uwagi nauczycieli, pedagogów na wagę oraz znaczenie planowania drogi edukacyjnej i zawodowej uczniów, na każdym etapie edukacji, możliwie wcześnie. Truizmem jest twierdzenie, że wykonywanie zawodu zgodnie z własnymi wyborami, odpowiadającymi zarówno uzdolnieniom ucznia jak i jego zainteresowaniom, jest warunkiem satysfakcji, czynnikiem sensotwórczym i kształującym tożsamość. Dlatego już w szkole podstawowej a następnie w gimnazjum i w szkole ponadgimnazjalnej, nie tylko przydatne ale wręcz konieczne jest motywowanie uczniów do podejmowania refleksji i dyskusji nad wyborem przyszłej szkoły i zawodu.

Biorąc pod uwagę współczesny rynek pracy, mnogość i różnorodność zawodów, w jakich pracują dzisiaj ludzie, oczywistym jest, że wiedza w tym zakresie oraz świadomość własnych możliwości a także predyspozycji, rozwój prozawodowy, powinny stanowić ważny element procesu edukacyjnego w różnych fazach kształcenia. Nie ulega wątpliwości, że uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w odmienny sposób powinni być w tym zakresie edukowani. Preteksty czy też okazje edukacyjne inicjujące refleksję nad wyborem ścieżki zawodowej zapewne stanowią element wielu rozmów czy

zajęć z uczniami. Jednak proponowany poradnik w szczególnym stopniu koncentruje się na zagadnieniach związanych z rozpoznawaniem przez uczniów swoich mocnych stron, planowaniem swojej edukacji w kontekście przyszłego zawodu, odkrywaniem własnych preferencji związanych z planowaną ścieżką kariery.

Szczególnie przydatne w pracy nauczyciela są przykładowe scenariusze zajęć dla uczniów z poszczególnych grup - adekwatne do wieku. Podkreślić należy, że umieszczone w książce scenariusze mogą zostać wykorzystane w różny sposób, w zależności od potrzeb uczniów i nauczycieli. Mogą być modyfikowane, uzupełniane i rozwijane. Zawarte w książce ćwiczenia dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych zostały opracowane w oparciu o doświadczenia i publikacje autorów zajmujących się doradztwem zawodowym. Inspiracją prezentowanych scenariuszy były także ćwiczenia znane i wykorzystywane w praktyce edukacyjnej, które zostały zmodyfikowane i przygotowane pod kątem preorientacji zawodowej. Oczywiście jest, że bardzo przydatne mogą okazać się inne publikacje z zakresu doradztwa zawodowego, po które warto sięgnąć a które stanowiąc mogą uzupełnienie opisanych scenariuszy¹.

Pozostaje mieć nadzieję, że książka okaże się pomocna w odkrywaniu i rozwijaniu świadomości zawodowej uczniów, będzie przydatna w określaniu i wyborze ścieżek kariery. Powstała dla uczniów i nauczycieli, pedagogów, doradców, dla których ważne są zawodowe losy i decyzje wychowanków. Tak książka im ma służyć w codziennej praktyce.

W tym miejscu pragnę także podziękować Osobom, które przyczyniły się do powstania książki w prezentowanym kształcie - mgr Annie Grudzińskiej-Sikorze i dr Dagmarze Łupickiej-Szczeńnik. Ich pomoc, pomysłowość i doświadczenia były nieocenione.

Bogna Bartosz

¹ Przykładowe publikacje:

-Chodnicki J., Grondas M., Kołodziejczyk A., Królikowski J., Program Nowa Szkoła, materiały szkoleniowe dla rad pedagogicznych. Ocenianie, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 1999

-Krawczyk L., Planowanie kariery edukacyjno-zawodowej przez ucznia szkoły ponadgimnazjalnej”;

DOLNOŚLĄSKA AGENCJA ROZWOJU REGIONALNEGO S.A. ; Wałbrzych 2008/2009

(Materiały wykorzystywane w ramach realizacji warsztatów doradztwa edukacyjno- zawodowego dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego [Projekt: OBSERWATOR RYNKU PRACY REGIONU JELENIOGÓRSKO – LEGNICKIEGO])

-McCombs B. L., Pope J. E., Uczeń trudny. Jak skłonić go do nauki, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1997.

-Orientacja szkolna i zawodowa w gimnazjum. Rola nauczyciela, opracował zespół Centrum Informacji Zawodowej w Wałbrzychu pod kier. Jolanty Bednarskiej, Zakład Poligraficzno- Wydawniczy „POZKAL”, Warszawa 2000

CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA WŁAŚCIWY WYBÓR ZAWODU

Analizując czynniki, które wpływają na wybór zawodu, można podzielić na trzy zasadnicze grupy. Pierwsza grupa czynników wiąże się z rozpoznaniem potrzeb ucznia, zainteresowań lub pasji, poszukiwaniem przez niego odpowiedzi na pytanie: jakie są moje uzdolnienia, umiejętności, cechy osobowości, stan zdrowia (czy nie ma przeciwwskazań do wykonywania określonego charakteru pracy)? Druga grupa czynników, które należy uwzględnić w procesie preorientacji zawodowej uczniów, dotyczy przede wszystkim informacji na temat poszczególnych zawodów i rozpoznania przyszłego rynku pracy, środowiska pracy, jakie wiąże się z uprawianiem określonego zawodu, ponadto określeniu zadań i czynności przypisanych określonym stanowiskom pracy, możliwości zatrudnienia, płacy oraz awansu. Natomiast trzecia grupa czynników związana jest z rozpoznaniem możliwości kształcenia w kontekście przyszłego zawodu (odpowiedzi na pytania: na jakich szczeblach edukacyjnych odbywa się zdobycie zawodu? jakie są wymagania rekrutacyjno-egzaminacyjne? możliwości doksztalcania i podnoszenia kwalifikacji oraz możliwości przekwalifikowania?). W dalszej części zostaną one omówione szczegółowo w aspekcie poradnictwa zawodowego i pracy z uczniem wybierającym ścieżkę kształcenia i przyszły zawód.

Oczywistym jest, że poszukiwanie przez ucznia odpowiedzi na pytanie „co chcę zawodowo robić?, gdzie pracować i w jakim charakterze?” pojawia się w różnych sytuacjach. Jednak szczególnie istotne wydaje się wówczas, gdy koniecznym staje się wybór szkoły czy profilu klasy. Tym bardziej, że młody człowiek przechodzi przez kilka etapów ustalania swojej kariery zawodowej.

Początkowo w pierwszych latach życia (do 10 roku życia) chce najczęściej pracować takim zawodem, który wykonują osoby dla niego ważne, mające autorytet, z którymi się identyfikuje. Myślenie prozawodowe ma wówczas charakter życzeniowy. Są to najczęściej marzenia dziecięce o przyszłym zawodzie, nierzadko związane z niekoniecznie realistycznymi wyobrażeniami. Bywa też, że wiedza dziecka na temat zawodów odnosi się najczęściej do wiedzy o pracy wykonywanej przez rodziców czy inne bliskie osoby.

Znacznie poważniejsze myślenie o przyszłej drodze zawodowej ma miejsce w okresie dorastania, gdy młody człowiek zaczyna mieć swoje zainteresowania lub pasje, ujawnia swoje zdolności (często są one rozpoznawane i uświadamiane w szkole), ponadto wzrasta motywacja do zastanawiania się nad swoją pracą zawodową w przyszłości. Coraz częstsze

myśli i rozmowy oscylują wokół wyboru przyszłego zawodu, kreowania swojej ścieżki życiowej. Początkowo dotyczy to wyboru szkoły ponadgimnazjalnej, ale też już niekiedy wybór ten odbywa się w kontekście kolejnych wyborów edukacyjnych a bywa, że i życiowych. Przy czym coraz częściej akcentowany jest fakt, również pod wpływem rodziców czy mediów, że jak najwcześniej powinno wybierać się kierunek przyszłego kształcenia, kierunek studiów, a nawet uczelnię, po to, by jak najlepiej się przygotować. Często młody człowiek tworzy sobie wyobrażenie swojej przyszłej pracy, niektórzy uczniowie starają się ją poznać a nawet podjąć, choćby w formie wolontariatu, już w trakcie nauki. Jest to dzisiaj coraz bardziej znacząca dla uczniów szkoły średniej możliwość zdobycia pewnego doświadczenia, skonfrontowania się ze swoimi możliwościami i umiejętnościami. Jest to również okazja do sprawdzenia siebie i próba odpowiedzi na pytanie, czy odnajduje swoje marzenia i wyobrażenia o pracy zawodowej?, czy praca w danym zawodzie jest rzeczywiście dla mnie?, czy może stanowić przyszłą rolę zawodową?

W tym kontekście szczególnie istotna jest koncentracja na uczniu, po to by poznał swoje realne a nie tylko wyobrażone i przypisywane sobie zdolności. Określanie możliwości, potencjałów ucznia, rozwijanie zainteresowań, a nie tylko ich odkrywanie jest wspólnym zadaniem ucznia i nauczyciela, pedagoga, doradcy i oczywiście rodziców. Warto wziąć tu pod uwagę trwałość pasji dziecka, jego zaangażowanie w ich rozwój oraz pogłębianie. Refleksja nad przyszłym zawodem powinna także obejmować odpowiedź na ważne pytania, szczególnie na niektórych etapach życia. Choćby takie, czy uczniowskie zainteresowania i pasje, zwłaszcza te krótkotrwałe a wedle deklaracji ucznia wpływające na przyszłe wybory zawodowe, są uzależnione od fascynacji innymi ludźmi i tym, czym oni się zajmują. Ponadto należy zwrócić uwagę i pomóc uczniom w udzieleniu odpowiedzi na kolejne pytanie: czy sam zauważa u siebie określone umiejętności, tak ważne z punktu wykonywania wymarzonej roli zawodowej? Niech uczeń bez względu na wiek spróbuje odpowiedzieć na pytania: w jaki sposób współpracuje z innymi, czy lubi pracować przy wykonywaniu różnych zadań w zespole, czy jest osobą kierującą innymi czy też sam woli być kierowany, czy potrafi i z łatwością przychodzi mu wyrażanie swojego zdania i poglądów, w jaki sposób rozwiązuje trudne sytuacje, takie jak choćby praca pod presją czasu, w jaki sposób podejmuje decyzje – zastanawiając się i szczegółowo analizując sytuacje czy też spontanicznie i po krótkim namyśle? Odpowiedź na te i podobne pytania ułatwi adekwatną realistyczną ocenę predyspozycji zawodowych. Można wręcz powiedzieć, że jest punktem wyjścia do określenia siebie a jednocześnie „warunków brzegowych” przyszłego zawodu lub zawodów

Bardzo ważna jest również umiejętność samokształcenia, nie tylko w kontekście osobistych zainteresowań, organizowania warsztatu pracy, oceny swojej pracy i osobistego wkładu w realizację zadań ale też ponoszenia odpowiedzialności za podjęte decyzje. Uczeń poszukujący wspólnie z nauczycielem odpowiedzi na pytania związane z przyszłym zawodem powinien otrzymać informacje, mieć świadomość, że na etapie poszukiwań i odkrywania swojej ścieżki, może odwołać się do zdania nauczyciela, który staje się pomocny w dokonaniu oceny słabych i mocnych stron, osiągnięć szkolnych, trwałości motywacji przy realizowaniu określonych działań, czy oceny tych obszarów, które wymagają jeszcze dopracowania. Ważnym jest, by młody człowiek mógł odwołać się do takiego nauczyciela, który rzeczywiście jest zainteresowany rozwojem osobistym uczniów i posiada na ich temat obiektywną wiedzę, którą rozwija, poddaje ciągłej weryfikacji w miarę upływu czasu i zdobywania nowych doświadczeń.

Poza tym cennym źródłem informacji o uczniu, jego planach zawodowych i szerszych niż identyfikowane w szkole uzdolnienia, są bliscy – rodzina, rówieśnicy, lekarz rodzinny (szczególnie jeżeli bierzemy pod uwagę stan zdrowia, bardzo ważny w niektórych zawodach). Także przydatne jest korzystanie z pomocy psychologów i pedagogów szkolnych oraz odwołanie do wyników testów badania kompetencji, uzdolnień, predyspozycji zawodowych, dostępnych u psychologa szkolnego lub w Poradniach Psychologiczno – Pedagogicznych. Co więcej, w ramach kontaktu z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną uczeń może uzyskać wiedzę na temat cech swojej osobowości, określenia podstawowych preferencji zawodowych, aktualne informacje na temat zawodów, dróg kształcenia oraz uzyskać specjalistyczną pomoc szczególnie wtedy, gdy na przykład jego stan zdrowia wymaga specyficznego zaplanowania kariery zawodowej. Często też pracownicy poradni (przy pomocy obiektywnej dokumentacji pochodzącej z badań dziecka) stają się negocjatorami lub mediatorami w sytuacji konfliktu interesów pomiędzy dzieckiem a rodzicem w kwestii zaplanowania dalszego procesu kształcenia i wyboru określonego zawodu. Dodatkowe wartościowe informacje uczeń może uzyskać (poza np. poradniami psychologiczno-pedagogicznymi) od doradców zawodowych w centrach informacji i planowania kariery zawodowej przy wojewódzkich urzędach pracy, u doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy oraz ogólnie w instytucjach i placówkach związanych z edukacją i rynkiem pracy

Kolejne, wcześniej wspomniane działania związane z przygotowaniem ucznia do optymalnego wyboru ścieżki zawodowej odnoszą się do zaznajomienia uczniów z poszczególnymi zawodami. Młody człowiek powinien wiedzieć, że swoją przyszłą pracę może planować w oparciu o kontakt z danymi, rzeczami lub ludźmi. To jest podstawowy

element w dookreśleniu swoich predyspozycji. Przykładowo jeżeli młody człowiek świetnie czuje się w kontaktach z innymi, podejmuje inicjatywy społeczne w formie pomocy dla kolegów czy organizuje wspólne działania w klasie takie jak wycieczka, wyjście do teatru, to wówczas praca np. w roli doradcy, opiekuna, negocjatora, mediatora, może okazać się najbardziej odpowiednia i satysfakcjonująca. Tak więc, by podjąć właściwą decyzję należy skorzystać z publikacji dotyczących charakterystyk określonych zawodów, biorąc pod uwagę także wymogi współczesnego rynku pracy. Można również odwołać się do danych zamieszczanych na stronach internetowych czy do programów telewizyjnych poświęconych zawodom lub ludziom, którzy ten zawód wykonują, fachowej prasy przeznaczonej dla młodych ludzi – Cogito, Victor, Perspektywy; ulotek o poszczególnych zawodach, informacji uzyskanych w Urzędach Pracy.

Trzecia omawiana grupa czynników, które powinny być analizowane i uwzględniane przez uczniów to skonfrontowanie wiedzy na temat siebie, motywów wybieranego zawodu z możliwościami procesu kształcenia. Dobrze jest opracować kilka wariantów dochodzenia do celu, biorąc pod uwagę nie tylko osobiste możliwości, ale przede wszystkim zaangażowanie, którego nasycenie jest zdeterminowane aktualnym samopoczuciem, doświadczeniami, przeżyciami, poszerzaniem wiedzy na temat rzeczywistości, w której młody człowiek dorasta i rozwija się. Ta konfrontacja to zamknięcie określonego etapu decyzyjnego, który może okazać się mało zadowalający, ale który można jeszcze zweryfikować na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej. Uczeń powinien mieć świadomość, iż jego początkowe pomysły lub wręcz decyzje zawodowe wcale nie muszą być do końca zobowiązujące, co oznacza, że można je zmienić i dopasować do aktualnych możliwości czy zmian, jakie stały się udziałem młodego człowieka. Na tym etapie również uczeń uświadamia sobie, iż aktualnie, by skutecznie funkcjonować na rynku pracy, konieczny a wręcz naturalny jest ciągły proces podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych oraz coraz częściej mająca miejsce zmiana charakteru pracy w zależności od aktualnych potrzeb rynku.

Dlatego warto podjąć wspólnie z uczniami zadanie, jakim jest towarzyszenie im w poszukiwaniach najlepszej drogi kształcenia i najwłaściwszej drogi zawodowej, która stać się może aktywnością dającą szansę stałego rozwoju i doświadczania wysokiej jakości życia. Dzisiaj częściej niż kiedykolwiek wcześniej, to pytanie o pomysł na zawód i pracę dla siebie jawi się jako niezwykle istotne. Konkurencja na rynku pracy, ale też prawdopodobna konieczność zmiany pracy a czasami także radykalna zmiana zawodu stają się dzisiaj czymś naturalnym.

Zatem kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych możliwości i znajomość rynku pracy, perspektyw kształcenia się i doksztalcania, zdobywania dodatkowych kompetencji, wiedzy i umiejętności, jest przedsięwzięciem wymagającym wspólnych działań - uczniów, nauczycieli, doradców zawodowych, psychologów, pedagogów i innych osób zaangażowanych w optymalizowanie decyzji dotyczącej wyboru ścieżek kariery.

Pomocne w tym procesie mogą okazać się scenariusze zajęć dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, prezentowane w dalszej części książki, podczas których uczeń będzie miał okazję przyjrzeć się sobie w kontekście przyszłych planowanych i realizowanych decyzji zawodowych.

SCENARIUSZE ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW

SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

SCENARIUSZ 1

TEMAT: „Dlaczego ludzie pracują? Poznajemy świat zawodów”.

CELE:

- Wyjaśnienie znaczenia pracy w życiu człowieka.
- Wyjaśnienie pojęć: zawód, praca.
- Zaznajomienie uczestników z różnorodnością zawodów, które może wykonywać człowiek.

CZAS TRWANIA: 2 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini-wykład; praca indywidualna i grupowa; dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć (np. *„Bierzemy aktywny udział w zajęciach żeby jak najwięcej się dowiedzieć, nie krytykujemy innych, staramy się jak najwięcej dowiedzieć o sobie, o innych, o zainteresowaniach, marzeniach i planach na przyszłość, związanych z wykonywaniem określonego zawodu”*)
2. Nauczyciel prosi, aby uczniowie usiedli w okręgu. Prowadzący tłumaczy zasady zabawy. Jedna osoba nie ma krzesła, stoi na środku i mówi: *„Witam osoby, które...”* (np. *lubią pomagać innym; chcą pracować ze zwierzętami; lubią pracę z ludźmi; uwielbiają występować na scenie; chcą pracować w biurze; itd.*) w tym momencie uczniowie, którzy identyfikują się z danym stwierdzeniem zamieniają się miejscami, osoba stojąca na środku również próbuje usiąść w jakimś miejscu tak, aby ktoś inny stanął na środku i przywitał uczestników. Podsumowanie zabawy krótkim komentarzem, jak wiele wspólnego każdy ma z innymi, ile może dowiedzieć się o sobie i innych, jeśli chodzi także o przyszłe preferencje edukacyjno-zawodowe.
3. Uczniowie pracując na zasadach „Burzy Mózgów” Alexa Osborna (*„Im więcej pomysłów tym większe prawdopodobieństwo, że znajdzie się wśród nich dobry”*, *„Nie oceniamy i nie krytykujemy pomysłów innych”*) - podają skojarzenia z pojęciem pracy i zawodu. Nauczyciel zapisuje na tablicy podawane przez uczestników stwierdzenia. Następnie podsumowuje wyniki pracy uczniów, podaje definicję pojęć: praca, zawód.
4. Nauczyciel dzieli uczniów na 4-5 zespołów, których zadaniem jest sformułowanie odpowiedzi na pytania:
„Dlaczego ludzie pracują?”
Co dzieje się, gdy ktoś chce pracować i nie może znaleźć pracy?”

W omówienie ćwiczenia należy podkreślić ustaloną wcześniej definicję „pracy” oraz znaczenia potrzeb człowieka, które są realizowane i zaspokojone dzięki pracy zawodowej i poprzez pracę (np. potrzeba bezpieczeństwa; samorealizacji- potrzeba wiedzy; przynależności do danej grupy społecznej).

5. Prowadzący zadając następujące pytania rozpoczyna dyskusję w grupie na temat świata zawodów (poniżej przykładowe tematy/pytania):
- „Wymień kilka zawodów z dziedziny służby zdrowia (związanych z pracą w szpitalu, ośrodku zdrowia)*
- Wymień kilka zawodów związanych z pracą w oświacie (związanych z uczeniem innych)*
- Wymień zawody prawnicze.*
- Wymień kilka zawodów związanych z informatyką.*
- Jakie umiejętności są wspólne dla przedstawicieli tych zawodów?*
- Co trzeba umieć, żeby w tych zawodach pracować?*
- W jakich zawodach potrzebna jest znajomość języków obcych?*
- Co możesz zrobić, by dowiedzieć się więcej o zawodach, które Cię interesują?”*
6. Nauczyciel informuje uczniów, że można podzielić zawody na przykład na 6 grup i podaje przykłady zawodów z danej grupy (może też poprosić uczniów żeby przynieśli na następne lekcje/zajęcia obrazki, ilustracje własnoręcznie wykonane, wycięte z gazet zdjęcia pokazujące przedstawicieli poszczególnych zawodów lub sam je prezentuje):
- REALIŚCI= pilot samolotowy, stolarz, inżynier, technik, kreślarz, optyk, leśnik, elektryk*
- PRZEDSIĘBIORCY= prawnik, dyplomata, handlowiec, spiker radiowo-telewizyjny, właściciel sklepu.*
- ARTYŚCI= architekt, agent reklamowy, projektant mody, artysta (malarz, rzeźbiarz, grafik, muzyk).*
- TRADYCJONALIŚCI= księgowy, bankowiec, kasjer, urzędnik biurowy, recepcjonista, sekretarka.*
- SPOŁECZNICZY= ksiądz, bibliotekarz, pedagog, nauczyciel, pracownik kultury, pracownik socjalny, psycholog.*
- BADACZE= ekonomista, lekarz, biolog, informatyk, meteorolog, laborant, naukowiec.*
- Prowadzący pyta uczniów o wybranie grupy, która odpowiada ich życzeniom/planom zawodowym, można też się zastanowić jaka grupa zawodów jest wybierana najczęściej przez uczniów? Dlaczego te zawody najbardziej się uczniom podobają?
7. Podsumowanie zajęć mini-wykładem, w którym nauczyciel podkreśla, jak ważna jest praca w życiu człowieka i wybranie odpowiedniego dla siebie zawodu. Praca jest źródłem dochodów, organizacji czasu, daje szerokie możliwości poznawania innych ludzi (jest płaszczyzną kontaktów społecznych, zadowolenia, samorealizacji). Praca, która nie przynosi satysfakcji, nie daje perspektyw staje się źródłem stresu i niezadowolenia. Ludzie, którzy nie są zadowoleni ze swojej pracy odczuwają stres, cechuje ich mniejsza pewność siebie i niskie poczucie własnej wartości.
- „Dlatego im lepiej będziecie przygotowani do wyboru zawodu, tym łatwiejszy będzie wasz start zawodowy i tym większe prawdopodobieństwo, że będziecie zadowoleni ze swojej pracy, będziecie czerpać satysfakcję z wybranego zawodu”*

SCENARIUSZ 2

TEMAT: „Wybieramy zawód” Kalambury

CELE:

- Rozbudzanie pomysłowości na temat swojej przyszłości zawodowej.
- Rozumienie swojej roli w przyszłości.

CZAS TRWANIA: 1 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini-wykład; praca indywidualna i grupowa; dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczniów. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć (np. *„Bierzemy aktywny udział w zajęciach żeby jak najwięcej się dowiedzieć, nie krytykujemy innych, staramy się jak najwięcej dowiedzieć o sobie, o innych, o zainteresowaniach, marzeniach i planach na przyszłość, związanych z wykonywaniem określonego zawodu”*).
2. Prowadzący rozdaje uczniom krótką ankietę i prosi o jej wypełnienie:
 1. *Jaki jest zawód twoich marzeń?*
 2. *Dlaczego wybrałeś właśnie ten zawód?*
 3. *Jeżeli nie miałbyś możliwości pracować w wybranym powyżej zawodzie to, jaki inny zawód byś wybrał?*
 4. *Czy ktoś w Twojej rodzinie pracuje w tym zawodzie?*
3. Chętni uczniowie prezentują za pomocą gestów i mimiki lub wykonanego samodzielnie rysunku wybrany przez siebie zawód. Pozostała część grupy odgaduje, o jaki zawód chodzi.
4. Nauczyciel prosi uczniów o dokończenie następujących zadań, które nawiązują do wcześniej omówionego tematu znaczenia pracy w życiu człowieka:

Ludzie pracują dla pieniędzy. Będę pracować, aby zarobić pieniądze, ponieważ.....

Ludzie pracują, aby dobrze o sobie myśleć. W pracy chcę czuć się dobrze z następujących powodów:

Ludzie pracują, żeby czuć się potrzebnymi. W pracy chcę być potrzebny wykonując następujące czynności:

Ludzie pracują, żeby przebywać z innymi ludźmi. W pracy chcę przebywać z ludźmi z następujących powodów:

Chętni uczniowie prezentują swoje przemyślenia na forum klasy. Nauczyciel prosi, aby uczniowie zastanowili, który z wymienionych powodów jest dla nich najważniejszy, a który najmniej ważny?
5. Podsumowanie zajęć. Każdy uczeń po kolei wypowiada się uzupełniając zadanie: *„Dziś dowiedziałem się o sobie...”*.

SCENARIUSZ 3

TEMAT: „**Jakie są nasze marzenia? Jacy jesteśmy? Jak nas widzą inni?**”

CELE:

- Zapoznanie uczniów z rolą własnych zainteresowań w wyborze zawodu.
- Rozwijanie umiejętności oceny swoich możliwości.
- Zaznajomienie uczniów z rolą zainteresowań i predyspozycji w wyborze właściwego zawodu.

CZAS TRWANIA: 1 – 2 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini-wykład; praca indywidualna i grupowa; dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć (np. *„Bierzemy aktywny udział w zajęciach żeby jak najwięcej się dowiedzieć, nie krytkujemy innych, staramy się jak najwięcej dowiedzieć o sobie, o innych, o zainteresowaniach, marzeniach i planach na przyszłość, związanych z wykonywaniem określonego zawodu”*).
2. Prowadzący prosi, by każdy z uczniów zastanowił się i zapisał na kartkach odpowiedzi na następujące pytania:
„Co umiesz robić najlepiej? (np. reperuję rower, gram na pianinie, gotuję, rysuję, majsterkuję itp.)
Jakie są Twoje ulubione przedmioty szkolne? (nie muszą to być te, z których ma najlepsze stopnie)
Jakie masz zainteresowania i hobby?
O czym marzysz?”
Każdy prezentuje swoje odpowiedzi pozostałym uczestnikom zajęć.
3. Uczestnicy siedzą w kręgu. Nauczyciel rozdaje uczniom czyste kartki. Każdy podpisuje kartkę swoim imieniem. Na znak nauczyciela każdy uczeń oddają swoją kartkę sąsiadowi z prawej strony, który ma za zadanie napisać, w czym jest dobry kolega lub koleżanka, od którego/której otrzymał kartkę. Po wpisie od każdego uczestnika, kartka wraca do właściciela, który zapoznaje się z jej treścią.
Kolejno każdy uczeń przedstawia jedną cechę, która na otrzymanej kartce najbardziej go zaskoczyła lub najbardziej mu się spodobała.
4. Uczestnicy przyklejają sobie wzajemnie na plecach czyste kartki. Ustawiają się w kręgu i przesuwając się kolejno, anonimowo kończą początek zdań, pisząc na kartkach swoich kolegów/koleżanek ciąg dalszy zadań (można wybrać dokończenie jednego zdania lub wydrukować gotowe z podanymi niżej hasłami::
„Lubię Ciebie bo ...
Cenię w Tobie...,
Jesteś...”.
Podkreślamy, że informacje mają dotyczyć tylko dobrych cech. Wszyscy muszą otrzymać informacje na swój temat.

5. Uczniowie wypełniają ankietę „Moje mocne strony” (wzór ankiety na następnej stronie)²
Następnie uczestnicy porównują swoje odpowiedzi z informacjami zwrotnymi otrzymanymi w poprzednim ćwiczeniu. Chętni prezentują swoje odpowiedzi. Rozmowa w grupie tym, jakie odczucia wzbudziło to ćwiczenie w każdym z uczestników.
6. Podczas poprzednich zajęć każdy uczeń określił zawód dla siebie – taki jak chciałby wykonywać będąc dorosłym. Prowadzący prosi, aby uczestnicy zastanowili się i odpowiedzieli na pytania (przykładowe): *gdzie można pracować w tym zawodzie? co jest dla Ciebie najbardziej ciekawe /najważniejsze w wykonywaniu tego zawodu?, co najbardziej Tobie się podoba w tym zawodzie? a co może być dla Ciebie trudne? co jest potrzebne do wykonywania tego zawodu ? co trzeba wiedzieć i umieć? gdzie się można nauczyć tego zawodu? jakie są warunki pracy w tym zawodzie?.*
Nauczyciel prosi, aby na kartkach uczniowie zrobili spis tych cech, które powinni rozwijać w sobie, aby mieć najlepsze predyspozycje do swojej przyszłej pracy oraz wykaz tych cech (wad), które należy pokonać, aby osiągnąć sukces w przyszłej zawodowej działalności. Chętni prezentują swoje prace na forum klasy.
7. Podsumowanie zajęć: uczniowie wypowiadają się na temat, czego się nowego dowiedzieli o sobie i jak to mogą wykorzystać w planowaniu swojej przyszłości szkolnej i zawodowej.

² Uwaga! W ankiecie „Moje mocne strony” można wykorzystać wszystkie podane zdania lub wybrać tylko niektóre

MOJE MOCNE STRONY

.....

(tu wpisz swoje imię)

1. *Uważam za swój sukces:*.....
2. *Umiem doskonale:*
3. *Od sukcesu ważniejsze jest dla mnie*.....
4. *Najchętniej (robię)*.....
5. *To co wiem i umiem pomaga mi w:*
6. *Zalety mojego charakteru to:*
7. *W kontaktach z ludźmi potrafię:*
8. *Uważam, że inni lubią mnie bo:*
9. *Ja lubię siebie za:*
10. *Uważam, że inni cenią mnie ponieważ:*
11. *Ja Cenię siebie za:*
12. *Podziwiają mnie za*.....
13. *Ja podziwiam siebie bo:*.....
14. *To, jaka/jaki jestem, pomaga mi w:*

SCENARIUSZE ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW SZKÓŁ GIMNAZAJALNYCH

SCENARIUSZ 1

TEMAT: „Myślenie o swojej przyszłości zawodowej czas zacząć”.

CELE:

- Zaznajomienie uczniów z systemem szkolnictwa ponadgimnazjalnego.
- Poszerzanie wiedzy o ścieżkach kształcenia.
- Zapoznanie z różnorodnością zawodów oraz ich opisami.
- Inspirowanie do myślenia o swojej przyszłości i karierze zawodowej.
- Zaznajomienie z czynnikami, które mogą wpłynąć na decyzję edukacyjną i zawodową.

CZAS TRWANIA: 2 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini – wykład; ćwiczenia; dyskusja, „Burza mózgów” ŚRODKI

DYDAKTYCZNE: tablica, kartki papieru; długopisy.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć (np. „*Bierzemy aktywny udział w zajęciach żeby jak najwięcej się dowiedzieć, nie krytykujemy innych, staramy się jak najwięcej dowiedzieć o sobie, o innych, o zainteresowaniach, marzeniach i planach na przyszłość, związanych z wykonywaniem określonego zawodu*”)
2. Prowadzący pyta uczniów o znane im i możliwe ścieżki kształcenia po ukończeniu gimnazjum, aby się zorientować jaka jest wiedza uczniów w tym zakresie. Uczniowie pracują na zasadach „Burzy Mózgów” Alexa Osborna („*Im więcej pomysłów tym większe prawdopodobieństwo, że znajdzie się wśród nich dobry*”, „*Nie oceniamy i nie krytykujemy pomysłów innych*”). Następnie podają swoje pomysły a nauczyciel zapisuje na tablicy wymieniane przez uczniów możliwości kształcenia po gimnazjum. Następnie uczniowie tworzą plakat, na którym wypiszą np. typy szkół ponadgimnazjalnych, profile w liceach, profile w szkołach zawodowych, czas trwania nauki, warunki naboru.
3. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 lub 5 grup i prosi uczniów, aby w swoich grupach wspólnie wypełnili następującą tabelę (Uwaga! można podać przykłady w poszczególnych kolumnach):

	Typy i podtypy zawodów	Zawody danego typu	Wymagania (zadania zawodowe; zdolności psychofizyczne) stawiane w tym zawodzie człowiekowi
1.	człowiek-technika	<i>np. elektryk, naukowiec, kierowca,</i>	<i>np. zdolności manualne, zdolności techniczne, logiczne myślenie, wytrwałość</i>
2.	człowiek-przyroda	<i>np. mikrobiolog, weterynarz, leśnik, agronom</i>	<i>np. spostrzegawczość, zdolność orientowania się w warunkach ekstremalnych, odporność, wytrzymałość na brak komfortu</i>

3.	człowiek- człowiek	<i>np. nauczyciel, sprzedawca, lekarz, policjant, fryzjer</i>	<i>np. odpowiedzialność, umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi, duża wrażliwość społeczna</i>
4.	człowiek- wizerunek artystyczny	<i>np. aktor, malarz, muzyk, pisarz</i>	<i>np. ekspresyjność, kreatywność, bogata wyobraźnia, oryginalność</i>
5.	człowiek-dane	<i>np. informatyk, makler giełdowy, ekonomista, księgowy</i>	<i>np. logiczne myślenie, opanowanie, wytrwałość, ambicja, pewność siebie, zdolności arytmetyczne</i>

Następnie grupy prezentują swoje prace. Na tablicy powstaje wspólna tabela. Nauczyciel przedstawia ogólną charakterystykę wybranych zawodów (np. z Encyklopedii Zawodów; przewodnika po zawodach (tom I – VI); informatorów zawodowych; ulotek, przewodników, artykułów).

4. Nauczyciel prosi uczniów o zastanowienie się i wypisanie czynników, które należy wziąć pod uwagę przy wyborze zawodu. Chętni uczniowie pary prezentują swoje pomysły a nauczyciel grupuje je w następujące kategorie³:
Uwaga! Można także omówić już wypełnioną tabelę lub podać niektóre przykłady i poprosić o uzupełnienie pozostałych.

POZNAJ SIEBIE	POZNAJ ZAWODY	POZNAJ ŚCIEŻKI EDUKACJI
<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania - uzdolnienia i umiejętności - charakter, usposobienie - osiągnięcia szkolne - stan zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> - wymagania psychofizyczne zawodu - zadania i czynności - narzędzia pracy - środowisko pracy - możliwości zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> - system szkolny - typy szkół i profile - zasady rekrutacji

³ Źródło: zsa-rogozno.za.pl/index_pliki/scenariusz.pdf (Scenariusz zajęć z orientacji zawodowej w gimnazjum „Gimnazjalisto - planuj przyszłość już dziś”)

Inne klasyfikacje czynników wpływających na wybory karierowe⁴:

<p><u>Cechy indywidualne np.:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zdolności intelektualne, - umiejętności, - doświadczenie życiowe, - motywacja osiągnięć, - odpowiedzialność, - zdolność podejmowania decyzji, - punktualność, - dojrzałość, - płeć, - wiek, - kondycja fizyczna, - stan zdrowia. 	<p><u>II. Struktura wartości:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wartości ogólne, - wartości związane z pracą, - cele życiowe, - cele związane z karierą, - postrzegany prestiż zawodów i kierunków studiów, - stereotypowe postawy wobec zawodów i kierunków kształcenia, - etyka pracy, - preferowane formy spędzania czasu wolnego, - poziom potrzeb edukacyjnych, - zakres otrzymywanego wsparcia, - potrzeba władzy, - potrzeba bezpieczeństwa.
<p><u>III. Możliwości:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wieś/miasto, - dostępność możliwości zawodowych, - dostępność możliwości edukacyjnych, - zakres możliwości zawodowych, - zakres możliwości edukacyjnych, - wymagania zawodowe, - wymagania szkół, - dostępność programów wyrównawczych, - możliwość korzystania z Internetu, - status ekonomiczny. 	<p><u>IV. Czynniki kulturowe.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - oczekiwania innych osób/moda - aspiracje i doświadczenia rodziny, - wpływy rówieśników, - postawy społeczności ukierunkowane na pracę lub naukę, - wpływ nauczycieli, - wpływ doradców, - atmosfera i system nagród w szkole.

5. Prowadzący prosi uczniów o wyobrażenie sobie siebie za kilka lat: czym się zajmują zawodowo, jak będą wyglądać; gdzie będą mieszkać; czy założyli rodzinę; jak spędzają czas wolny;. Po skończonej wizualizacji uczestnicy zapisują swoją spostrzeżenia, a następnie dzielą się nimi z resztą grupy. Dyskusja.
6. Uczniowie otrzymują kartki i pisaki w kolorze czerwonym i zielonym. Nauczyciel prosi, aby u góry kartki wpisali swoje imię, a na samym dole określenie celu, który chcieliby zrealizować w najbliższym czasie. Następnie wolną przestrzeń zapełniają informacjami związanymi z realizacją celu:
 - na czerwono – to wszystko, co utrudnia realizację celu (np. inni ludzie, warunki, własne zasoby, itp.)
 - na zielono- to wszystko, co ułatwia realizację celu (np. inni ludzie, warunki, własne zasoby, itp.)
7. Prowadzący zachęca do dyskusji podsumowującej zajęcia: *Od czego zależy realizacja celu? Na co mamy wpływ? Na czym należy się koncentrować przy realizacji celu?*

⁴ Źródło: G. Gwis, „Wybór zawodu i planowanie kariery zawodowej w aspekcie wiedzy o współczesnym rynku pracy i perspektywach ewolucyjnych.” oraz „Planowanie kariery zawodowej” (<http://www.pppkonst.webd.pl/>)

SCENARIUSZ 2

TEMAT: „Moje zainteresowania i umiejętności. Jaki jestem?”

CELE:

- Rozwijanie umiejętności poznawania siebie.
- Umiejętność oceny własnych umiejętności i predyspozycji zawodowych.
- Umiejętność dostrzegania i oceny własnych osiągnięć.
- Rozwijanie umiejętności oceny przydatności własnych cech i umiejętności do zawodu.

CZAS TRWANIA: 2 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini-wykład, praca indywidualna i grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki, „Karta zainteresowań”(załącznik 1), „Ankieta umiejętności (załącznik 2),

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć.
2. Nauczyciel prosi uczniów o dokończenie na kartkach następujących zdań:
 - „Największy mój sukces....”
 - „Niechętnie robię...”
 - „Najchętniej robię...”
 - „Jestem zadowolony, gdy...”
 - „Lubię szczególnie...”
 - „Najbardziej interesuje mnie...”
 - „Najmniej interesuje mnie...”
3. Nauczyciel prosi, aby uczniowie z wypisanych na tablicy wartości wybrali trzy najważniejsze dla siebie:
 - prestż*
 - osiągnięcia*
 - dobrze zarobki*
 - różnorodność czynności*
 - twórczość*
 - praca umysłowa*
 - niezależność*
 - praca z ludźmi*
 - wartości moralne*
 - przywództwo*
 - zainteresowania*
 - rutyna*
 - możliwości wyrażania swoich opinii*

4. Prowadzący prosi, aby uczestnicy z podanych niżej słów wybrali po dwadzieścia wyrazów i ułożyli z nich dwa rzędy: w pierwszym rzędzie wypisują te słowa, które według uczniów charakteryzują ich cechy pozytywne, w drugim rzędzie te, które według nich nie powinien posiadać ideał lub te, których nie posiadają. Ich posiadanie lub nie posiadanie oznaczcie «tak» lub «nie»⁵.

dokładność, bezpieczeństwo, wyniosłość, żywotność, troskliwość, nieśmiałość, zawistność, pamiętliwość, szczerłość, wytrwałość, kapryśność, łatwowierność, powolność, marzycielskość, upór, delikatność, naturalność, nerwowość, niecierpliwość, niezdecydowanie, czar, obraźliwość, ostrożność, optymizm, pedantyczność, ruchliwość, niedbałość, rozsądność, stanowczość, samozaparcie, opanowanie, współczucie, wstydlivość, cierpliwość, bojaźliwość, pasja, upór, ustepliwość

Następnie należy podsumować liczbę cech w pierwszym rzędzie i w drugim, i podzielić przez 40 (ogólna liczba rozpatrywanych cech).

Jeśli uczniowie osiągnęli:

- Wyniki w przedziale 0,4-0,6 – „Można powiedzieć, że Wasza samoocena jest prawidłowa - nie przeceniacie siebie i jesteście dostatecznie samokrytyczni”

- Wyniki pomiędzy 0-0,4 – „Prawdopodobnie nie doceniacie siebie, macie podwyższony samokrytycyzm, zastanowicie się raz jeszcze nad swoimi pozytywnymi cechami”

- Wyniki pomiędzy 0,6-1 – „Wasze wyniki mogą wskazywać, że przeceniacie siebie, nie odnosicie się do siebie krytycznie. Może warto jeszcze raz sobie się przyjrzeć”

5. Nauczyciel rozdaje uczniom Kartę Zainteresowań. Uczestnicy po wykonaniu zadania dokonują interpretacji swoich odpowiedzi według klucza.
6. Uczniowie otrzymują Ankietę Umiejętności do samodzielnego wypełnienia. Po indywidualnej pracy uczniowie odczytują wyniki według klucza.
7. Uczniowie w grupach mają przygotować scenki, w których rodzice rozmawiają ze swoim dzieckiem o podjęciu decyzji: *Co dalej po gimnazjum?* Prezentacja wybranych scenek na forum klasy.

⁵ Źródło: <http://www.interklasa.pl> (Zawodowe samookreślenie. Temat 1. Podstawy życiowego i zawodowego samookreślenia.)

SCENARIUSZ 3

TEMAT: **Umiejętność zarządzania swoim czasem.**

CELE:

- Rozwijanie umiejętności planowania działań w czasie.
- Zaznajomienie z motywami wyboru zawodu.

CZAS TRWANIA: 1 godz.

METODY I FORMY PRACY: praca indywidualna i w grupach, mini-wykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: Karty ćwiczeń: „Koło czasu” (załącznik 3), „Zaplanuj swoje zadania” - Ankieta pomagająca w określeniu podstawowych motywów wyboru zawodu (załącznik 4), tablica, pisak, kartki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć.
2. Nauczyciel rozdaje uczestnikom kartki i podaje instrukcję:
„Narysuj linię prostą i zaznacz na niej dwa punkty, które mają symbolizować twoją datę urodzenia i datę dzisiejszą. Następnie różnymi kolorami zaznacz dwa wyodrębnione odcinki: „przeszłość” „przyszłość”. W pierwszym wpisz swoje dotychczasowe osiągnięcia w różnych dziedzinach życia, w drugim to wszystko, co chciałbyś osiągnąć w przyszłości.” Uczniowie omawiają ćwiczenie w parach.
3. Uczestnicy otrzymują kartę z Kołem czasu. Zadaniem uczniów jest zaznaczenie kolorami, według opracowanej przez siebie legendy, czasu przeznaczanego na poszczególne działania w ciągu dnia. Ważne, aby dobór kolorów nie był przypadkowy, ale miał znaczenie (np. ulubiona czynność – ulubiony kolor itp.). Omawianie prac na forum grupy.
4. Nauczyciel prosi, aby uczestnicy zaplanowali zadania, które mogliby wykonać w najbliższym czasie (tygodniu). Następnie rozdaje uczniom kartę „Zaplanuj swoje zadania”, na której wypisują te zadania. Uczniowie próbują uporządkować zadania według klucza: ważne, pilne, mniej pilne i mniej ważne, nieważne. Prowadzący dopytuje uczestników o uwagi dotyczące trudności tego zadania oraz, która kategoria zadań była w ich karcie najliczniej reprezentowana. Podkreśla konieczność hierarchizacji zadań dla skuteczności działania.
5. Nauczyciel zaznajamia ucznia z motywami wpływającymi na podejmowanie działań („potrzebę”, „chęć”, „muszę”).
- Najpierw pojawia się potrzeba, która pobudza człowieka do działań. Chcąc zdobyć zawód kierujemy potrzebą realizacji, rozwoju, zaspokojenia zainteresowań.
Do «potrzeb» odnoszą się niezbędne kroki i środki do osiągnięcia zamierzonych celów, potrzeby rynku pracy na specjalności w wybranym zawodzie.
- «Chcę» - to zainteresowania, skłonności do określonej działalności, marzenia. Zainteresowania można wyrazić formułą «chcę wiedzieć», a skłonności - «chcę zrobić». Zawód należy wybierać biorąc przede wszystkim pod uwagę zainteresowania
- «Mogę» - wskazuje na własności osobowości, które są potencjalnymi i aktualnymi zdolnościami dla określonego zawodu. Dokonując wyboru zawodu niezbędna jest ocena swoich zdolności i słabych stron.
6. Po krótkim wykładzie nauczyciel rozdaje uczniom ankietę pozwalającą ustalić rolę motywów młodzieży pojawiających się przy wyborze konkretnego zawodu.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1

Karta Zainteresowań⁶

Sprawdź swoje zainteresowania wypełniając poniższą Kartą zainteresowań.

Masz przed sobą bardzo proste i łatwe pytania. Dotyczą one czynności, jakie/które lubisz i jakich/których nie lubisz wykonywać. Na każde pytanie należy odpowiedzieć znakami, które wpiszesz w odpowiednie kratki w arkuszu odpowiedzi. Jeżeli daną czynność bardzo lubisz, wpisz w odpowiednia kratkę dwa plusy. Jeśli tylko lubisz, wpisz jeden plus. Gdy danej czynności nie lubisz wykonywać, wpisz w kratkę jeden minus. Gdy czynności bardzo nie lubisz wykonywać, wpisz dwa minusy. Jeżeli zaś danej czynności nie znasz lub nie wykonywałeś nigdy i trudno Ci na to pytanie odpowiedzieć, wpisz w kratkę znak zapytania.

Staraj się odpowiedzieć na pytania szczerze, nie namyślając długo.

? nie wiem, nie znam,

++ bardzo lubię,

+ lubię,

-- bardzo nie lubię,

- nie lubię.

Zsumuj wyniki w kolumnach pionowych, oddzielnie wszystkie plusy i minusy.

⁶ Test autorstwa J. Woronieckiej, zamieszczony w: L. Krawczyk, A. Kulpa, M. Malicka, Orientacja zawodowa w gimnazjum – przewodnik nauczyciela, Wyd. PWN, Łódź 1999. oraz <http://www.cen.uni.wroc.pl/>

Czy lubisz:

1. Uczyć się języka polskiego.
2. Wykonywać działania matematyczne.
3. Poznawać życie roślin i zwierząt.
4. Czytać czasopisma i książki o tematyce technicznej.
5. Obserwować pracę pielęgniarki, higienistki.
6. Dbać o porządek w domu, w klasie, w szkole
7. Chodzić na koncerty do filharmonii
8. Należać do szkolnego klubu sportowego
9. Wyrażać na piśmie swoje spostrzeżenia i myśli (pisanie wierszy, krótkich opowiadań, prowadzenie pamiętnika).
10. Uczyć się matematyki.
11. Uczyć się biologii, botaniki i zoologii.
12. Zwiedzać wystawy techniczne albo słuchać audycji o nowościach technicznych.
13. Czytać o tym, jak ludzie nauczyli się walczyć z chorobami.
14. Pomagać w gospodarstwie domowym.
15. Tańczyć w dyskotecce
16. Brać udział w zawodach sportowych
17. Uczyć się języka obcego, próbować posługiwać się nim w rozmowie, tłumaczyć teksty.
18. Czytać książki typu rozrywki matematyczne
19. Prace doświadczalne z biologii.
20. Zajęcia praktyczno - techniczne
21. Opiekować się chorymi, doglądać prawidłowego przyjmowania przez nich leków.
22. Szyć i wyszywać
23. Śpiewać w chórze, zespole muzycznym
24. Chodzić na wycieczki górskie
25. Bywać w teatrze, muzeum, na wystawie sztuki
26. Zajęcia w kółku matematycznym
27. Pracować w sadzie, ogrodzie
28. Wykonywać remontowe prace remontowo – budowlane w domu.
29. Opiekować się dziećmi.
30. Dokonywać zakupów, wyszukiwać najlepsze źródła zakupów.
31. Oglądać przedstawienia baletowe
32. Jeździć na rowerze
33. Zajęcia kółka polonistycznego.
34. Samodzielnie rozwiązywać w domu dodatkowe zadania i przykłady z matematyki
35. Przeprowadzać doświadczenia z roślinami.
36. Montować i naprawiać różne maszyny, przyrządy i mechanizmy, np. rower, maszynę do szycia...
37. Poznawać budowę organizmu człowieka.
38. Przekonywać o czymś innym ludzi
39. Projektować wystrój klasy szkolnej, swojego pokoju
40. Brać udział w sportowych grach zespołowych
41. Omawiać z kolegami, koleżankami, rodziną przeczytane książki, obejrzone filmy.
42. Brać udział w olimpiadach matematycznych.
43. Zajęcia kółka biologicznego.
44. Sporządzać modele samolotów, samochodów, statków itp.
45. Poznawać przyczyny powstawania różnych chorób.

46. Zapoznawać się i obcować z różnymi ludźmi
47. Grać na jakimś instrumencie
48. Jeździć na nartach
49. Czytać literaturę piękną
50. Odkrywać, gdzie w otaczającym nas świecie matematyka ma praktyczne zastosowanie.
51. Obserwować naturę
52. Wykonywać drobne prace związane z mechaniką
53. Czytać i opowiadać dzieciom bajki, bawić się z nimi.
54. Przygotowywać posiłki.
55. Należać do zespołu muzycznego
56. Grać w tenisa
57. Czytać artykuły z dziedziny krytyki literackiej.
58. Uczyć się fizyki.
59. Czytać o odkryciach z dziedziny chemii.
60. Wykonywać rysunki techniczne.
61. Uczyć się biologii.
62. Być odpowiedzialnym za wyżywienie kolegów na obozach wędrownych i wycieczkach.
63. Projektować stroje
64. Pływać
65. Uczyć się historii.
66. Przeprowadzać doświadczenia z fizyki.
67. Rozwiązywać zadania z chemii.
68. Obserwować pracę różnych maszyn, zwiedzać zakłady pracy, warsztaty
69. Poznawać pracę lekarza.
70. Prać i prasować odzież.
71. Brać udział w zajęciach kółka plastycznego
72. Kibicować ulubionym drużynom sportowym
73. Omawiać bieżące wydarzenia
74. Czytać o bieżących wydarzeniach w kraju i za granicą
75. Przeprowadzać doświadczenia z chemii.
76. Poznawać budowę urządzeń radiotechnicznych, komputerów itp.
77. Wyjaśniać kolegom, jak wykonywać zadania szkolne, których sami nie mogą rozwiązać.
78. Wyświadczać różne usługi dorosłym
79. Słuchać muzyki, kolekcjonować płyty z ulubionymi nagraniami
80. Oglądać w TV zawody sportowe
81. Czytać książki o tematyce historycznej.
82. Zajęcia w kółku fizycznym
83. Wykrywać zjawiska chemiczne w przyrodzie.
84. Naprawiać domowe urządzenia elektryczne.
85. Odpowiadać przy tablicy, występować przed klasą, przed szkołą.
86. Naprawiać sprzęt AGD
87. Malować pejzaże, natury
88. Lekcje w-f
89. Zwiedzać muzea historyczne, poznawać zabytki.
90. Czytać książki typu „Rozrywki fizyczne”
91. Uczyć się chemii.
92. Orientować się w schematach radiowych, telewizyjnych itp.
93. Pełnić funkcję przewodniczącego klasy

94. Być dyżurnym na przerwach międzylekcyjnych
95. Fotografować przyrodę
96. Grać w kometkę
97. Brać udział w pracach społecznych
98. Odkrywać, gdzie w otaczającym nas świecie fizyka ma praktyczne zastosowanie.
99. Zajęcia w kółku chemicznym
100. Gromadzić ciekawsze artykuły z różnych czasopism o tematyce technicznej.
101. Pomagać ludziom chorym lub starym przy wykonywaniu różnych prac domowych.
102. Nakrywać do stołu i podawać potrawy rodzinie lub znajomym
103. Brać udział w konkursach plastycznych
104. Jeździć na rolkach

ARKUSZ ODPOWIEDZI:

Nr pyt.	I	Nr pyt.	II	Nr pyt.	III	Nr pyt.	IV	Nr pyt.	V	Nr pyt.	VI	Nr pyt.	VII	Nr pyt.	VIII
1		2		3		4		5		6		7		8	
9		10		11		12		13		14		15		16	
17		18		19		20		21		22		23		24	
25		26		27		28		29		30		31		32	
33		34		35		36		37		38		39		40	
41		42		43		44		45		46		47		48	
49		50		51		52		53		54		55		56	
57		58		59		60		61		62		63		64	
65		66		67		68		69		70		71		72	
73		74		75		76		77		78		79		80	
81		82		83		84		85		86		87		88	
89		90		91		92		93		94		95		96	
97		98		99		100		101		102		103		104	
Suma +		Suma +		Suma +		Suma +		Suma +		Suma +		Suma +		Suma +	
Suma -		Suma -		Suma -		Suma -		Suma -		Suma -		Suma -		Suma -	

ANALIZA WYNIKÓW ANKIETY:

Uzyskane wyniki różnicują poziom zainteresowań w doniesieniu do 8 grup:

- I. ZAINTERESOWAŃ HUMANISTYCZNYCH,
- II. ZAINTERESOWAŃ MATEMATYCZNO-FIZYCZNYCH,
- III. ZAINTERESOWAŃ BIOLOGICZNO-CHEMICZNYCH,
- IV. ZAINTERESOWAŃ TECHNICZNYCH,
- V. ZAINTERESOWAŃ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH,
- VI. ZAINTERESOWAŃ USŁUGOWYCH,
- VII. ZAINTERESOWAŃ ARTYSTYCZNYCH,
- VIII. ZAINTERESOWAŃ SPORTOWYCH.

I. ZAINTERESOWANIA HUMANISTYCZNE – przydatne są w zawodach, w których pracuje się z człowiekiem jako klientem, uczniem, pacjentem, kontrahentem, w obszarze wychowania, opieki medycznej, handlu i usług, działalności artystycznej, obsługi turystycznej, usług gastronomicznych, działalności związanej z udzielaniem porad.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w:

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu humanistycznym, teatralnym,
- językowym, dziennikarskim, dyplomacji europejskiej, edukacji regionalnej, biznes klasach, kulturowym, politologicznym,
- liceum profilowanym – o profilu socjalnym, usługowo – gospodarczym,
- kreowania ubiorów,
- technikum – w zawodach technik organizacji usług gastronomicznych, technik hotelarstwa, technik handlowiec, technik usług fryzjerskich, kelner
- zasadniczej szkole zawodowej – w zawodach krawiec, fryzjer, sprzedawca.

II. ZAINTERESOWANIA MATEMATYCZNO-FIZYCZNE – przydatne są w pracy z danymi, w zawodach związanych z przedmiotami ścisłymi i niektórymi humanistycznymi, w obszarze informatyki, ekonomii, rachunkowości, nauczania, tłumaczeń językowych.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w:

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu matematycznym, matematyczno – fizycznym, matematyczno – informatycznych,
- liceum profilowanym – o profilu ekonomiczno – administracyjnym, zarządzania informacją, elektronicznym, mechatronicznym
- technikum – w zawodach technik informatyk, technik elektryk, technik mechatronik, technik telekomunikacji, technik teleinformatyk,
- zasadniczej szkole zawodowej – w zawodach elektromechanik, elektryk.

III. ZAINTERESOWANIA BIOLOGICZNO-CHEMICZNE – przydatne będą w pracy z przyrodą i człowiekiem, w zawodach związanych z opieką i pielęgnacją ludzi, uprawą roślin, hodowlą zwierząt, badaniem zjawisk zachodzących w przyrodzie.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu biologiczno – chemicznym, matematyczno – geograficznym, biologicznym, chemicznym,
- liceum profilowanym – o profilu chemiczne badanie środowiska, kształtowanie środowiska
- technikum – w zawodach technik ochrony środowiska
- zasadniczej szkole zawodowej – w zawodzie ogrodnik.

IV. ZAINTERESOWANIA TECHNICZNE – przydatne do pracy w świecie techniki i danych, w zawodach, w których praca związana jest przetwarzaniem surowców, obróbką różnorodnych materiałów, produkcją dóbr materialnych, eksploatacją urządzeń.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w:

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu matematycznym, matematyczno – fizycznym, architektonicznym
- liceum profilowanym – o profilu elektrotechnicznym, mechaniczne techniki wytwarzania, transportowo –spedycyjnym,
- technikum – w zawodach technik mechanik, technik pojazdów samochodowych, technik mechanik o specjalności obróbka skrawaniem i spawanie, technik budownictwa, technik budowy dróg i mostów kolejowych,
- zasadniczej szkole zawodowej – w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych, elektryk, operator obrabiarek skrawających, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, monter kadłubów okrętowych, monter budownictwa wodnego, mechanik monter maszyn i urządzeń, stolarz, tapicer, piekarz, cukiernik, kucharz, betoniarz – zbrojarz, posadzkarz, murarz, cieśla, malarz – tapeciarsz.

V. ZAINTERESOWANIA OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE – przydatne do pracy z ludźmi w obszarze opieki, pielęgnacji, rehabilitacji.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w :

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu humanistycznym, ogólnym
- liceum profilowanym – o profilu socjalnym.

VI. ZAINTERESOWANIA USŁUGOWE – przydatne do pracy z ludźmi i techniką, w zawodach, w których świadczy się różne usługi ludziom, głównie w zakresie żywienia, opieki osobistej, a także w zakresie naprawy i konserwacji różnych urządzeń.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w:

- liceum profilowanym – o profilu kreowanie ubiorów, usługowo - gospodarczym
- technikum – w zawodach technik usług fryzjerskich, technik usług kosmetycznych, technik technologii odzieży, technik handlowiec, kucharz, technik organizacji usług gastronomicznych, technik hotelarstwa, kelner
- zasadniczej szkole zawodowej – w zawodzie kucharz, krawiec, sprzedawca, fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych.

VII. ZAINTERESOWANIA ARTYSTYCZNE – przydatne do pracy twórczej, w której kreuje się rzeczywistość, w zawodach związanych ze sztuką (literatura, teatr, muzyk, malarstwo), reklamą, projektowaniem, odnawianiem, organizowaniem imprez artystycznych, różnymi usługami o charakterze artystycznym.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w :

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu humanistycznym, teatralnym, architektonicznym, ogólnym,
- liceum profilowanym – o profilu usługowo – gospodarczym, kreowania ubiorów,
- technikum – w zawodach technik usług fryzjerskich, technik usług kosmetycznych, technik technologii odzieży,
- zasadniczej szkole zawodowej – w zawodach krawiec, fryzjer.

VIII. ZAINTERESOWANIA SPORTOWE – przydatne do pracy z człowiekiem w zawodach związanych z edukacją sportową, obsługą turystyczną, dziennikarstwem, rehabilitacją.

Uczeń o wysokim poziomie takich zainteresowań ma do wyboru naukę w :

- liceum ogólnokształcącym – w klasach o profilu sportowym, humanistycznym, dziennikarskim, ogólnym
- liceum profilowanym – o profilu usługowo – gospodarczym, socjalnym
- technikum – w zawodach technik organizacji usług turystycznych , technik hotelarstwa.

ZAŁĄCZNIK 2

Ankieta Umiejętności⁷

Podkreśl te czynności, których wykonanie nie sprawia Ci żadnej trudności, czyli takie, które wykonujesz szybko, dokładnie i poprawnie.

I

- pomaganie ludziom (opiekowanie się nimi, wykonywanie poleceń)
- słuchanie z uwagą tego co mówią inni
- przekonywanie innych do swoich racji
- wyjaśnianie, tłumaczenie, doradzanie innym
- łatwe nawiązywanie rozmowy z ludźmi, których się nie zna
- współpracowanie
- dyskutowanie
- organizowanie wycieczek, spotkań koleżeńskich itp.
- ocenianie obiektywne np. postaci literackich, potrzeb ludzi
- prowadzenie zebrań, zbiórek itp.

III

- zbieranie i porządkowanie informacji
- szybkie liczenie w pamięci
- pisanie na maszynie lub komputerze
- sprzedawanie
- obsługa komputera
- planowanie pracy
- analizowanie i porównywanie
- rozwiązywanie zagadek logicznych
- redagowanie tekstów

V

- dekorowanie
- rysowanie i malowanie
- fotografowanie,
- wideofilmowanie
- tworzenie grafiki komputerowej
- śpiewanie
- granie na instrumencie
- tańczenie
- recytowanie
- występowanie w przedstawieniach
- -pisanie poezji lub opowiadań

II

- szycie
- montowanie elementów
- wykonywanie przedmiotów z drewna
- budowanie
- gotowanie, pieczenie
- obsługiwanie urządzeń gospodarstwa domowego
- konserwowanie lub naprawianie prostych urządzeń mechanicznych (rower)
- obsługiwanie nowoczesnego sprzętu audiowizualnego

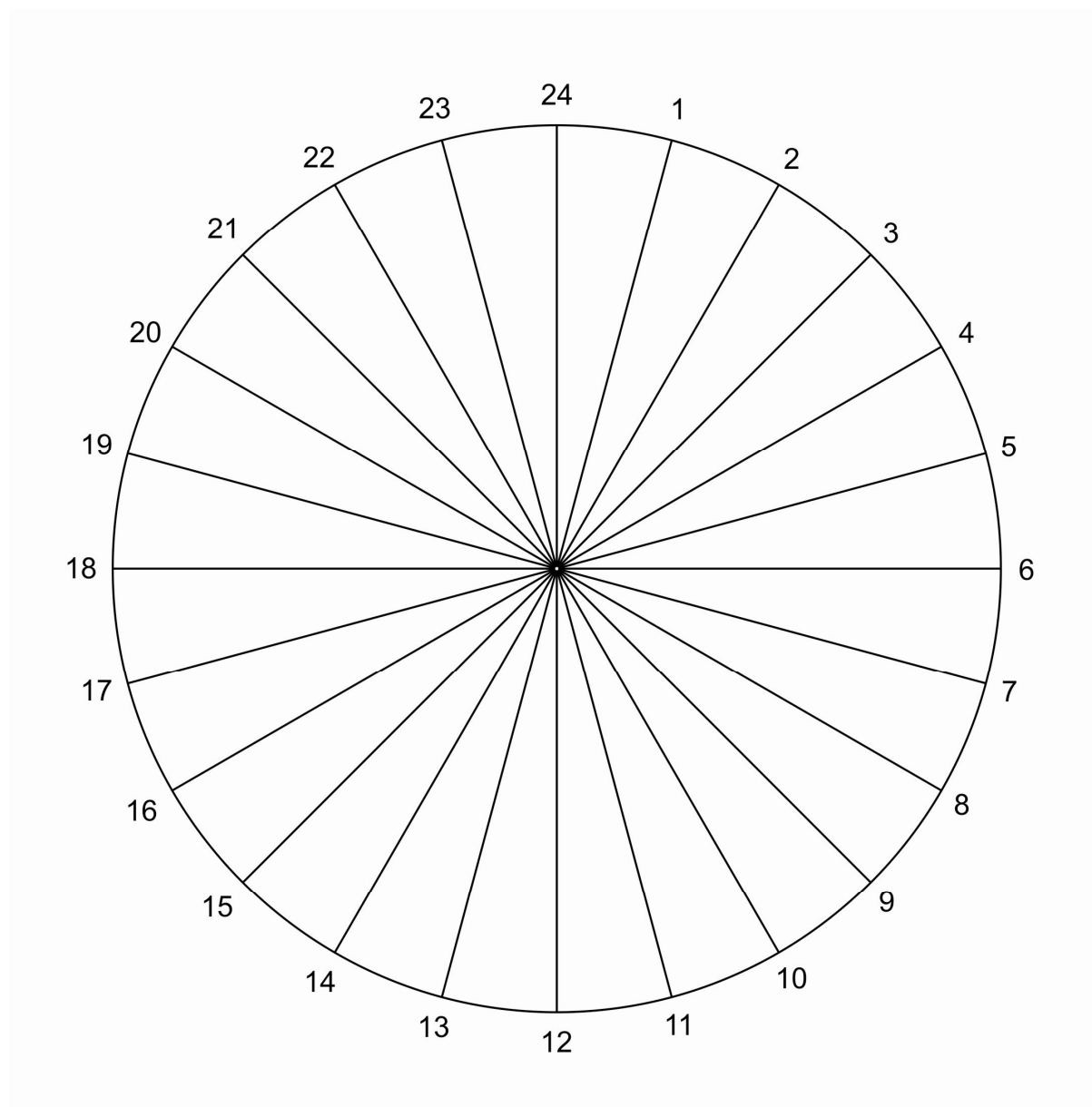
IV

- hodowanie zwierząt gospodarskich
- uprawianie roślin doniczkowych w domu
- pielienie, pielęgnowanie trawnika, drzew i krzewów
- opiekowanie się kwiatami w klasie
- samodzielne i odpowiedzialne dbanie o zwierzęta w domu (spacery, karmienie itd.)
- dokarmianie zwierząt i ptaków w zimie
- rozróżnianie gatunków roślin i zwierząt

⁷ Źródło: <http://www.lcez.lublin.pl/pliki/> (plik: Kariera_zawodowa)

ZAŁĄCZNIK 3

KOŁO CZASU⁸

⁸ źródło: Ludmiła Krawczyk, „Planowanie kariery edukacyjno-zawodowej przez ucznia szkoły ponadgimnazjalnej”; DOLNOŚLĄSKA AGENCJA ROZWOJU REGIONALNEGO S.A. ; Wałbrzych 2008/2009 (Materiały wykorzystywane w ramach realizacji warsztatów doradztwa edukacyjno- zawodowego dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego [Projekt: OBSERWATOR RYNKU PRACY REGIONU JELENIOGÓRSKO – LEGNICKIEGO]). Ćwiczenie opracowane na podstawie materiałów Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Droga do sukcesu, Warszawa 2004. Golińska L.

ZAŁĄCZNIK 4

Zaplanuj swoje zadania⁹

Zapisz zadania, które zaplanowałeś/łaś wykonać w nadchodzącym tygodniu.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

Następnie uporządkuj je według następującej hierarchii i oznacz symbolami:

- Ważne i pilne (W/P)
- Ważne, mniej pilne (W/MP)
- Pilne, mniej ważne (P/MW)
- Nieważne

	Zadanie (wpisz numer)
Zadania ważne i pilne (W/P)	
Zadanie ważne, mniej pilne (W/MP)	
Pilne, mniej ważne (P/MW)	
Nieważne (Kosz)	

⁹ źródło: Ludmiła Krawczyk, „Planowanie kariery edukacyjno-zawodowej przez ucznia szkoły ponadgimnazjalnej”; DOLNOŚLĄSKA AGENCJA ROZWOJU REGIONALNEGO S.A. ; Wałbrzych 2008/2009

(Materiały wykorzystywane w ramach realizacji warsztatów doradztwa edukacyjno- zawodowego dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego [Projekt: OBSERWATOR RYNKU PRACY REGIONU JELENIOGÓRSKO – LEGNICKIEGO]).

SCENARIUSZE ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW

SZKÓŁ PONADGIMNAZAJALNYCH

SCENARIUSZ 1

TEMAT: **Poznanie zawodów niezbędne w zawodowym samookreśleniu.**

CELE:

- Wyjaśnienie podstawowych pojęć: zawód, kariera zawodowa, czynniki kariery (cechy indywidualne, preferowane wartości, możliwości zewnętrzne, czynniki kulturowe), drogi kariery, kompetencje.
- Zaznajomienie uczniów z różnorodnością zawodów.
- Przedstawienie klasyfikacji zawodów.
- Zapoznanie z charakterystyką zawodów.

CZAS TRWANIA: 2 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini – wykład; ćwiczenia; dyskusja, „Burza mózgów”

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki papieru; długopisy.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć (np. *„Bierzemy aktywny udział w zajęciach żeby jak najwięcej się dowiedzieć, nie krytykujemy innych, staramy się jak najwięcej dowiedzieć o sobie, o innych, o zainteresowaniach, marzeniach i planach na przyszłość, związanych z wykonywaniem określonego zawodu”*).
2. Nauczyciel wraz z uczniami ustala wspólnie pojęcie zawodu, kariery zawodowej, drogi kariery. Definicje zapisuje na tablicy.
3. Nauczyciel zapoznaje uczniów z czynnikami kariery dzieląc je na podgrupy:
 - Cechy indywidualne np.: wiek; płeć; rasa; kondycja fizyczna; zdolności intelektualne; cechy osobowości; poczucie własnej wartości; umiejętność planowania; umiejętność podejmowania decyzji.
 - Preferowane wartości np.: ukierunkowanie na ludzi, informacje, przedmioty; postawy wobec pracy; potrzeby edukacyjne.
 - Możliwości zewnętrzne np.: miejsce zamieszkania (miasto – wieś); dostępność możliwości edukacyjnych i zawodowych; wymagania szkół.
 - Czynniki kulturowe np.: oczekiwania rodziny oraz klasy społecznej, z której jednostka pochodzi; aspiracje; wpływ innych.

Prowadzący podsumowuje wykład stwierdzeniem, że określenie zawodu to jedno z wielu społecznych "oznaczeń" człowieka. Ludzie zajmujących się jednakowym rodzajem pracy mogą się łączyć w grupy. Istotą wybrania dla siebie zawodu jest nie tylko wybranie sobie pracy, ale również przyłączenie się do określonej grupy ludzi i identyfikacja z ich etycznymi normami, prawami, obowiązkami, wartościami.

4. Nauczyciel podejmuje dyskusję z uczniami dotyczącą źródeł wiedzy o zawodach. Na tablicy wypisuje przykłady skąd można czerpać informację o zawodach. Na koniec lekcji prowadzący rozdaje uczniom wykaz źródeł informacji o zawodach (np. korzystając z publikacji: „Przewodnik edukacyjny dla Nauczyciela”; publikacja Współfinansowana ze środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; przygotowanie i wydanie publikacji: Ecorys Polska Sp. Z o.o.).

5. Nauczyciel prosi uczniów, aby w mniejszych podgrupach wypełnili następującą tabelę:

	Typy i podtypy zawodów	Zawody danego typu	Wymagania (zawodowe; zdolności psychofizyczne) stawiane w tym zawodzie człowiekowi
1.	człowiek-technika	<i>np. elektryk, naukowiec, kierowca,</i>	<i>np. zdolności manualne, zdolności techniczne, logiczne myślenie, wytrwałość</i>
2.	człowiek-przyroda	<i>np. mikrobiolog, weterynarz, leśnik, agronom</i>	<i>np. spostrzegawczość, zdolność orientowania się w warunkach ekstremalnych, odporność, wytrzymałość na brak komfortu</i>
3.	człowiek-człowiek	<i>np. nauczyciel, sprzedawca, lekarz, policjant, fryzjer</i>	<i>np. odpowiedzialność, umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi, duża wrażliwość społeczna</i>
4.	człowiek-wizerunek artystyczny	<i>np. aktor, malarz, muzyk, pisarz</i>	<i>np. ekspresyjność, kreatywność, bogata wyobraźnia, oryginalność</i>
5.	człowiek-dane	<i>np. informatyk, makler giełdowy, ekonomista, księgowy</i>	<i>np. logiczne myślenie, opanowanie, wytrwałość, ambicja, pewność siebie, zdolności arytmetyczne</i>

Następnie grupy prezentują swoje prace. Na tablicy powstaje wspólna tabela.

Ćwiczenie:

- Wszystkie niżej wymienione zawody i specjalności podzielcie na dwie grupy: 1- te, które wymagają pracy umysłowej i 2- te, które wymagają pracy fizycznej: *pielęgniarka, szwaczka, maszynista spalinowozu, rolnik, tynkarz, księgowy, sprzedawca książek, inżynier-konstruktor, maszynistka, stolarz, nauczycielka nauczania przedszkolnego, elektromechanik, lakiernik samochodowy. Możecie też dopisać do każdej listy swoje przykłady*

- Wybierzcie z niżej wymienionego spisu zawody i specjalności te, które należą do sfery produkcyjnej:
monter zegarów, sadownik, kucharz, nauczyciel, stolarz, pielęgniarka, kreślarz, inżynier-budowlaniec, kierowca autobusu, traktorzysta, fryzjer.
 - Określcie jaki stopień kwalifikacji odpowiada każdemu z wyliczonych zawodów robotniczych:
instruktor, modelarz, nastawiacz technologicznego wyposażenia, szwaczka, kierowca taksówki, stolarz, operator tokarek sterowanych numerycznie, pomocnik wychowawcy w przedszkolu, sekretarka-maszynistka, lakiernik samochodowy, zawiadowca stacji, strażak.
 - Z przedstawionych niżej w spisie zawodów zaznaczcie te, które:
 - a) całkiem lub prawie całkiem zniknęły,
 - b) pojawiły się w XX wieku,
 - c) pojawiły się w ostatnim czasie.*artysta, dyspozytor, traktorzysta, rolnik, kominiarz, redaktor, stolarz, wozak, malarz, lekarz, lotnik, księgowy, operator maszyn sterujących, przewodnik, rzeźbiarz, sadownik, kucharz, guwernant, klaun, pedagog.*
 - Z wymienionych niżej nazw zawodów lub specjalności wybierzcie te, które są niezbędne:
 - a) w gospodarstwie rolnym,
 - b) w przemyśle chemicznym,
 - c) w budownictwie,
 - d) w przemyśle maszynowym*rysownik-konstruktor, weterynarz, księgowy, sadownik, laborant analizy, monter radioaparatury, ślusarz, agronom, inżynier-mechanik, malarz, technik chemik, adwokat*
6. Przedstawienie ogólnej charakterystyki zawodów, jako wstęp do dyskusji na temat różnorodności zawodów.
 7. Prowadzący prosi, aby uczniowie na podstawie dotychczas otrzymanych informacji i swojej wiedzy, zastanowili się, jaki zawód wybraliby dla siebie. Każdy z uczniów wypisuje na kartce nazwę wybranego zawodu oraz jego charakterystykę odpowiadając sobie między innymi na pytania: „*Jakie zadania realizuje osoba wykonująca ten zawód?*”; „*Jakich narzędzi używa?*”; „*Jakie umiejętności i kwalifikacje są potrzebne do pracy w tym zawodzie?*”; „*Gdzie można pracować?*”. Nauczyciel prosi wybrane osoby o zaprezentowanie swoich opisów.
 8. Nauczyciel podsumowuje zajęcia prezentując uczniom informacje o świecie zawodów np. z Encyklopedii Zawodów; przewodnika po zawodach (tom I – VI); informatorów zawodowych; ulotek, przewodników, artykułów (uczniowie mogą zostać zobligowani o przyniesienie takich materiałów na lekcję tematyczną).

SCENARIUSZ 2

TEMAT: **Wiedza o sobie samym.**

CELE:

- Rozwijanie umiejętności określania słabych i mocnych stron.
- Umiejętność określenia swoich umiejętności, zdolności i zainteresowań.
- Przypomnienie bądź zaznajomienie uczniów z wymogami dotyczącymi psychicznych/psychofizycznych funkcji człowieka w ramach zawodów.
- Praktyczna ocena swoich cech osobowości i możliwości w procesie planowania kariery zawodowej.

CZAS TRWANIA: 1-2 godz.

METODY I FORMY PRACY: dyskusja, „Burza mózgów”, mini-wykład, praca indywidualna i w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć.
2. Nauczyciel rozdaje czyste kartki uczniom, na których opracowują katalog z możliwie największą liczbą swoich mocnych stron (cechy i umiejętności, dzięki którym czują się dobrze) oraz listę swoich słabych stron (cechy i umiejętności, które sprawiają, że czują się źle).
3. Nauczyciel przygotowuje kartki A4. Na każdej kartce u góry jest wypisane imię ucznia. Uczestnicy otrzymują swoją kartkę z imieniem, która jest przyklejana na plecach taśmą klejącą. Zadaniem każdego ucznia jest zebranie od pozostałych uczniów z grupy uczestniczącej w ćwiczeniu przynajmniej po jednej pozytywnej cesze. Przy czym pierwsza osoba wpisująca się na kartkę czyni to u doły kartki, następnie zawija swój wpis tak, aby kolejny uczeń nie widział. W ten sposób powstaje harmonijka. Kiedy uczniowie zbiorą od wszystkich wpisy, porównują wcześniej wypisane przez siebie cechy z informacjami zwrotnymi od kolegów. Chętne osoby prezentują na forum klasy swoje wyniki i spostrzeżenia. Ćwiczenie to punkt wyjścia do dyskusji na temat różnic w spostrzeganiu własnej osoby przez siebie i przez innych oraz ważności informacji zwrotnych w budowaniu poczucia własnej wartości.
4. Nauczyciel prosi uczniów, aby ułożyli spis ulubionych zajęć w czasie wolnym. Pomocne dla uczniów mogą być pytania: „*Co Cię najbardziej interesuje oraz najmniej?*”; „*Jakie zadania/czynności lubisz wykonywać a jakich unikasz?*”.
5. Po przeprowadzonych ćwiczeniach nauczyciel kieruje dyskusją na temat indywidualności osobowości i cech prezentowanych przez uczniów. Podkreśla jak ważne jest, aby szukać pracy zgodnie z naszymi cechami osobowości, co jest niezbędne do osiągnięcia satysfakcji zawodowej. Istotne jest również aktualne zapotrzebowanie na rynku pracy. Dlatego przed podjęciem decyzji o wyborze zawodu należy sprawdzić nie tylko swoje predyspozycje osobowościowe, ale również informacje dotyczące zawodów przyszłości i tego, w jakich zawodach jest najwięcej bezrobotnych, a w jakich najmniej.
6. Nauczyciel proponuje uczniom wzięcie udziału w grze:
"Wyobraź sobie, że udajesz się na przyjęcie. Ludzie zbierają się tam w sześciu grupach. Członkowie każdej z grup posiadają określone cechy. Nasza klasa jest salą, w której odbywa się przyjęcie. Twoim zadaniem jest poruszając się po klasie przeczytać opisy znajdujące się na kartkach i wybierać grupę (stając obok niej), która najbardziej Ci odpowiada, do której chciałbyś instynktownie dołączyć. Następnie wróć do ławki i zapisz wybrany symbol na kartce.

*Wyobraź sobie, że osoby te po 15 minutach opuszczają przyjęcie i musisz podejść do kolejnej grupy, w której czułbyś się dobrze. Wybierz tę grupę.
Kiedy ci ludzie także wyjdą – wybierz trzecią grupę"*

Następnie prowadzący wyjaśnia krótko koncepcję osobowości zawodowej Johna Hollanda. Omawia sześć dominujących typów:

TYP OSOBOWOŚCI ZAWODOWEJ	CHARAKTERYSTYKA
REALISTYCZNY	Umiejętności manualne i mechaniczne, posługiwanie się maszynami, narzędziami, przedmiotami, talenty praktyczne, aktywność fizyczna, mocny styl życia, ceni wartości praktyczne, Zawody: stolarz, kierowca, rolnik, mechanik samochodowy, elektryk, technik, inżynier, itp.
BADAWCZY	Umiejętności analityczne, naukowe, łatwość pisania i wypowiedzenia się, analityczne i intelektualne zajęcia, wzbogacanie stanu wiedzy, Zawody: psycholog, mikrobiolog, chemik, fizyk, antropolog, geolog, meteorolog, itp.
ARTYSTYCZNY	Zdolności twórcze, uprawianie sztuk pięknych, muzyki lub pisarstwa, twórczość aktorska, rzeźbiarska, nietypowe pomysły, maniere, wartości, aktywność intelektualna, Zawody: muzyk, dekorator wnętrz, redaktor, kompozytor, reżyser, pisarz, aktor, itp.
SPOŁECZNY	Umiejętności kontaktowania się z ludźmi, nauczania, troska o innych, empatia, udzielanie pomocy, świadczenie usług, towarzyskość, życzliwość, Zawody: psycholog, nauczyciel, duchowny, opiekun społeczny, logopeda, itp.
PRZEDSIĘBIORCZY	Umiejętność przekonywania, nakłaniania, przejmowania inicjatywy, dążenie do osiągnięć finansowych, materialnych, władzy, Zawody: prawnik, kierownik sklepu, przedstawiciel handlowy, menedżer, itp.
KONWENCJONALNY	Umiejętności urzędnicze, zdolności organizacyjne, dbałość o porządek, przestrzeganie ustalonych reguł i instrukcji, Zawody: księgowy, urzędnik, redaktor techniczny, sekretarka, itp.

- Na zakończenie nauczyciel podsumowuje ćwiczenie podkreślając, że satysfakcja z wykonywanej pracy zależy od stopnia zbieżności typu osobowości i wybranego zawodu. Dla podjęcia świadomych decyzji zawodowych istotne jest posiadanie odpowiedniej wiedzy o sobie samym oraz o wymogach zawodowych.

SCENARIUSZ 3

TEMAT: Zaplanowanie swojej kariery edukacyjno-zawodowej udaną drogą do sukcesu.

CELE:

- Kształtowanie umiejętności planowania kariery edukacyjno-zawodowej.
- Uświadomienie ważności przemyślanego, świadomego i samodzielnego planowania kariery edukacyjnej i zawodowej.
- Poszerzanie wiedzy o ścieżkach kształcenia.
- Inspirowanie uczniów do myślenia o przyszłości i planowania swojej kariery zawodowej.
- Podkreślenie wpływu różnorodnych czynników: osobowościowych, zewnętrznych na predyspozycje do wykonywania danego zawodu.
- Zaznajomienie z zasadami skutecznego planowania i wyznaczania celu.

CZAS TRWANIA: 2godz.

METODY I FORMY PRACY: dyskusja, burza mózgów, mini-wykład, praca indywidualna i w grupach, Kwestionariusz E. Scheina „Moja kariera”. (załącznik 1)

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć.
2. Nauczyciel prosi uczniów o zamknięcie oczu i wyobrażenie sobie, jak będą wyglądać za kilka/kilkanaście lat: jak wyglądają, czy mają rodzinę, gdzie mieszkają, co posiadają, co robią w wolnym czasie, czym się zajmują zawodowo. Po skończonej wizualizacji uczniowie zapisują na kartkach swoje spostrzeżenia. Prowadzący zadaje uczestnikom pytanie do zastanowienia: Co musieliby uczynić, aby to osiągnąć?
3. Każdy z uczniów indywidualnie wypełnia Kwestionariusz E. Scheina „Moja kariera” (załącznik 1) Po wypełnieniu i analizie wyników chętni dzielą się z resztą grupy refleksjami z uzyskanych rezultatów. Prowadzący pyta o wrażenia – czy uczniowie są zaskoczeni wynikami czy potwierdziło się ich przekonanie, jakie mieli o sobie w związku z planowaniem swojej przyszłości.
4. Prowadzący rozdaje uczestnikom kartki i pisaki i podaje instrukcję: *„Narysuj linię prostą i zaznacz na niej dwa punkty, które mają symbolizować twoją datę urodzenia i datę dzisiejszą. Następnie różnymi kolorami zaznacz dwa wyodrębnione odcinki: „przeszłość” „przyszłość”. W pierwszym wpisz swoje dotychczasowe osiągnięcia w różnych dziedzinach życia, w drugim to wszystko, co chciałbyś osiągnąć w przyszłości.”* Można zaproponować podzielenie „przyszłości” na etapy np.: za rok, za 5 lat, za 10 lat itd. Uczestnicy omawiają ćwiczenie w parze z wybraną osobą.
5. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem, czym jest cel (np. to, do czego się dąży), jakie są cechy dobrego celu (np. osobisty – powinien mieć wysoką wartość dla osoby, która go realizuje, być jej autentycznym, wewnętrznym pragnieniem; konkretny – powinien być powiązany z konkretnymi działaniami dla jego osiągnięcia; pozytywny – powinien określać stan pożądaný zamiast wskazywać, czego chce się uniknąć; umiejscowiony w czasie – powinien zawierać daty realizacji poszczególnych etapów) i planu oraz rodzajów i etapów planowania.
6. Prowadzący prosi uczniów o zastanowienie się nad wymarzonym zawodem i idealną pracą. Następnie wypełniają kartę do ćwiczeń: „Mój plan działania”

MÓJ PLAN DZIAŁANIA

Jaki jest mój cel?	
Kiedy zrealizuję swój cel?	
Jakie zasoby posiadam?	
Jakie umiejętności umożliwią mi osiągnięcie celu?	
Jak pokonam ewentualne trudności?	
Jakich informacji potrzebuję by zrealizować swój cel?	
Kto może mi pomóc?	

Prezentacja wybranych planów. Dyskusja na temat istotnych elementów, na które należy zwrócić uwagę tworząc swój plan. Nauczyciel podkreśla, jak ważne w procesie planowania swojej kariery jest wiedza o swoich umiejętnościach, ustalenie oczekiwań, znajomość swoich mocnych i słabych stron, pozyskanie źródeł informacji o specyfice danego zawodu oraz zapotrzebowaniach na rynku pracy. Prowadzący przypomina również pokrótce podstawowe etapy edukacji i możliwe ścieżki kształcenia dla określonego zawodu.

SCENARIUSZ 4

TEMAT: CV i list motywacyjny, jako forma pierwszej autoprezentacji u pracodawcy.

CELE:

- Wyjaśnienie pojęć: „CV” i „list motywacyjny” i ich celu użytkowego.
- Wskazanie charakterystycznych cech we wzorze CV i listu motywacyjnego.
- Ćwiczenie umiejętności samodzielnego napisania CV i listu motywacyjnego.
- Zapoznanie uczniów ze źródłami wzorów pism użytkowych.
- Życiorys tradycyjny a CV.

CZAS TRWANIA: 1 godz.

METODY I FORMY PRACY: mini-wykład; praca indywidualna; dyskusja, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki, pisaki, wzory pism użytkowych, poradniki, ewentualnie edytor tekstu WORD

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie uczestników. Omówienie celu i przebiegu zajęć. Określenie zasad grupowych obowiązujących w trakcie zajęć.
2. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że istnieją dwie metody poszukiwania pracy: metoda aktywna i pasywna. Aktywną metodą jest bezpośredni kontakt z pracodawcą i przedstawienie mu swojej oferty. Metody pasywne polegają na odpowiadaniu na oferty pracy przedstawione przez pracodawcę w prasie, Internecie oraz w urzędach pracy, biura pośrednictwa pracy.
3. Nauczyciel prezentuje uczniom cechy dobrego CV i listu motywacyjnego. Podkreśla, jak ważna jest umiejętność poprawnego pisania CV i listu motywacyjnego. Przedstawia najważniejsze elementy tych pism oraz kolejność poszczególnych treści oraz ich cel. Nauczyciel podaje, co powinno zawierać CV: imię i nazwisko, aktualny adres zamieszkania, numer telefonu, adres internetowy (e-mail), data i miejsce urodzenia, stan cywilny, wykształcenie, doświadczenie zawodowe, szkolenia, znajomość języków obcych, zainteresowania, inne umiejętności, zgoda na przetwarzanie danych osobowych.
4. Nauczyciel przedstawia uczniom przykłady CV i listu motywacyjnego napisane na różne potrzeby kwalifikacji. Nauczyciel uświadamia uczniom czym różni się życiorys od CV.
5. Prowadzący prosi uczniów o napisanie CV i listu motywacyjnego, wykorzystując wyszukane wzory oraz zapisane na tablicy wyrażenia i zwroty charakterystyczne dla wymienionych pism użytkowych. Prezentacja napisanych pism przez chętnych uczniów, udzielanie wskazówek merytorycznych przez nauczyciela.
6. Podsumowanie, w którym uczniowie próbują się zmierzyć z symulacją rozmowy kwalifikacyjnej. Wybrane grupy osób przygotowują się do przeprowadzenia rozmowy rekrutacyjnej mając do dyspozycji scenariusz przykładowej rozmowy oraz przykładowe dokumenty aplikacyjne.

ZAŁĄCZNIK 1

KWESTIONARIUSZ „MOJA KARIERA”¹⁰

na podstawie E. Scheina, 1990

Instrukcja

Celem tego kwestionariusza jest zachęcenie Cię do refleksji na temat obszarów własnej kompetencji, motywacji do pracy i systemu wartości. Nie ma tu odpowiedzi dobrych i złych. Różne cechy opisane w Kwestionariuszu są równie dobre, a wypełnienie go ma posłużyć do opisania Twoich „kotwic kariery” nie zaś do ich oceniania.

Prosimy o przypisanie najwyższej rangi (najwyższej liczby punktów) tym zdaniom, które najlepiej Cię opisują, a niskiej rangi (najmniejszej liczby punktów) tym zdaniom, które do Ciebie w ogóle nie pasują. Na przykład, jeśli twierdzenie mówi „Marzę o stanowisku prezesa firmy” możesz przypisać mu następujące rangi:

„1” - jeśli to twierdzenie zupełnie nie pasuje do Ciebie

„2” lub „3” - jeśli to twierdzenie pasuje do Ciebie w niektórych sytuacjach

„4” lub „5” - jeśli to twierdzenie w dużej mierze pasuje do Ciebie

„6” - jeśli to twierdzenie całkowicie do Ciebie pasuje

Rangi wpisuj w kolumnie po lewej stronie twierdzeń.

- _____ 1. Marzę o tym, żeby osiągnąć taki stopień profesjonalizmu, by ludzie zwracali się do mnie po radę jak do eksperta.
- _____ 2. Najbardziej angażuje mnie praca, dzięki której mogę kierować innymi i koordynować ich wysiłki.
- _____ 3. Marzę o karierze, która da mi wolność wyboru sposobu i czasu działania.
- _____ 4. Bezpieczeństwo i stabilność są dla mnie ważniejsze niż niezależność i autonomia.
- _____ 5. Jestem zawsze otwarty na pomysły, które pozwolą mi otworzyć własną firmę
- _____ 6. Odniosę w życiu sukces tylko wówczas, gdy będę miał poczucie, że mam swój udział w budowaniu społecznego dobra.

¹⁰ KWESTIONARIUSZ „MOJA KARIERA” E. Scheina został zaczerpnięty z książki L. Krawczyk, „Planowanie kariery edukacyjno-zawodowej przez ucznia szkoły ponadgimnazjalnej”; DOLNOŚLĄSKA AGENCJA ROZWOJU REGIONALNEGO S.A. ; Wałbrzych 2008/2009

(Materiały wykorzystywane w ramach realizacji warsztatów doradztwa edukacyjno- zawodowego dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego [Projekt: OBSERWATOR RYNKU PRACY REGIONU JELENIOGÓRSKO – LEGNICKIEGO])

Można też „Kwestionariusz...” znaleźć w książce A. Paszkowskiej-Rogacz „Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej”, KOWEZ, Warszawa 2002

- _____ 7. Marzę o takiej karierze, dzięki której będę rozwiązywać trudne problemy lub stawiać wobec prawdziwych wyzwań.
- _____ 8. Raczej porzucę firmę niż pozwolę, żeby moja praca w niej stwarzała problemy osobiste i rodzinne.
- _____ 9. Będę czuł, że odniosłem sukces tylko wtedy, gdy uda mi się doprowadzić moje umiejętności techniczne i umiejętności zarządzania do szczytowego poziomu.
- _____ 10. Marzę o tym, żeby zarządzać wielką organizacją i podejmować decyzje mające wpływ na sytuację wielu ludzi.
- _____ 11. Najbardziej angażuję się w pracę, kiedy mam całkowitą swobodę decydowania o zadaniu, harmonogramie i procedurach.
- _____ 12. Z pewnością odejdę z firmy, która nie będzie dbała o moje bezpieczeństwo.
- _____ 13. Nawet bardzo wysokie stanowisko menedżerskie w cudzej firmie nie jest dla mnie ważne w porównaniu z możliwością prowadzenia własnego biznesu.
- _____ 14. Najbardziej odpowiada mi kariera, dzięki której będę mógł używać swoich zdolności w służbie innym ludziom.
- _____ 15. Będę czuł, że moja kariera wiąże się z sukcesem tylko wtedy, gdy stanę twarzą w twarz z trudnymi wyzwaniami.
- _____ 16. Marzę o takiej pracy, która pozwoli mi zaspokajać jednocześnie potrzeby natury osobistej, rodzinnej i zawodowej.
- _____ 17. Bycie szefem i jednocześnie dobrym fachowcem w danej dziedzinie jest dla mnie bardziej atrakcyjne niż praca dyrektora wysokiego szczebla.
- _____ 18. Praca w firmie przyniesie mi satysfakcję tylko wtedy, gdy zajmę stanowisko dyrektora wysokiego szczebla.
- _____ 19. Praca w firmie przyniesie mi satysfakcję, gdy osiągnę wysoką autonomię i swobodę działania
- _____ 20. Poszukuję takiej pracy, która da mi poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji.
- _____ 21. Zaangażuję się w taką drogę zawodowa, która będzie całkowicie rezultatem mojego własnego wysiłku i moich własnych pomysłów.
- _____ 22. Zamiast osiągać wysoką pozycję menedżerską wolę spożytkować moje umiejętności dla budowania lepszego świata.
- _____ 23. Angażuję się w taką pracę, w której zadania na pierwszy rzut oka wydają się nie do rozwiązania.
- _____ 24. Sukces w życiu oznacza dla mnie utrzymanie równowagi między wymaganiami życia osobistego, rodzinnego i zawodowego.
- _____ 25. Raczej odszedłbym z firmy, niż zaakceptował rotacyjny system obejmowania stanowisk, który powoduje utratę pozycji eksperta w danej dziedzinie.

- _____ 26. Stanowisko dyrektora wysokiego szczebla jest dla mnie bardziej atrakcyjne niż menedżera – fachowca
- _____ 27. Własny sposób wykonywania pracy, wolny od reguł i barier znaczy dla mnie więcej niż poczucie bezpieczeństwa.
- _____ 28. Najbardziej zaangażuję się w pracę, kiedy będę miał poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia i stałe zarobki.
- _____ 29. Odniosę sukces zawodowy tylko wtedy, kiedy uda mi się stworzyć lub zbudować coś co będzie oparte na moim własnym pomysle.
- _____ 30. Marzę o karierze, która wniesie realny wkład w rozwój społeczeństwa.
- _____ 31. Poszukuję takiej pracy, która będzie stanowiła wyzwanie dla mojej zdolności rozwiązywania problemów oraz pozwalala na zdrową rywalizację.
- _____ 32. Utrzymanie równowagi między życiem osobistym i zawodowym jest dla mnie ważniejsze niż wysoka pozycja menedżerska.
- _____ 33. Najchętniej poświęcam się pracy, która angażuje moje szczególne umiejętności i talenty.
- _____ 34. Zmienię pracę, jeśli nie da mi ona szansy na otrzymanie stanowiska dyrektora wysokiego szczebla
- _____ 35. Odejdę z firmy, która będzie ograniczać moją wolność i autonomię
- _____ 36. Marzę o karierze, która da mi poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji.
- _____ 37. Marzę o stworzeniu własnej firmy.
- _____ 38. Jestem gotów na odejście z firmy, która nie doceni mojej umiejętności pomagania innym.
- _____ 39. Rozwiązywanie problemów pozornie nierozwiązywalnych jest dla mnie w pracy ważniejsze niż osiągnięcie wysokiej pozycji menedżerskiej.
- _____ 40. Zawsze będę poszukiwać takich możliwości pracy, które ograniczają do minimum konflikty „praca-dom”.

Teraz przejrzyj jeszcze raz swoje odpowiedzi i zwróć uwagę na te, które rangowałeś najwyżej. Wybierz z nich TRZY, które najdokładniej Cię opisują i do przyznanych im rang dodaj jeszcze po cztery (4) punkty.

Tablica wyników

Przenieś wyniki wpisane w kolumnach do tablicy - klucza. Dodaj punkty wpisane w każdej kolumnie w celu obliczenia liczby punktów przypisanych poszczególnym kotwicom kariery. Nie zapomnij o dodaniu po cztery punkty do rang najdokładniej Cię opisujących. Wynik każdej kolumny podziel następnie przez pięć. Otrzymasz w ten sposób średni wynik dla każdej skali, oznaczający wagę jaką ma dla Ciebie dana wartość - kotwica kariery.

	P	Prz	A/N	B/S	K/P	U/P	W	SŻ							
1	___	2	___	3	___	4	___	5	___	6	___	7	___	8	___
9	___	10	___	11	___	12	___	13	___	14	___	15	___	16	___
17	___	18	___	19	___	20	___	21	___	22	___	23	___	24	___
25	___	26	___	27	___	28	___	29	___	30	___	31	___	32	___
33	___	34	___	35	___	36	___	37	___	38	___	39	___	40	___
Suma	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___
	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5	÷5
Średnia	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___

P - Profesjonalizm

Prz - Przywództwo

A/N - Autonomia i niezależność

B/S - Bezpieczeństwo i stabilizacja

K/P - Kreatywność i przedsiębiorczość

U/P - Usługi i poświęcenie dla innych

W - Wyzwanie

SŻ - Styl życia

Interpretacja

Edgar.H. Schein (1990) na podstawie badań doszedł do wniosku, że istnieje ścisły związek między wyznawanym systemem wartości i potrzebami a obranym rodzajem kariery. Schein wyodrębnił osiem grup takich wartości i nazwał je „kotwicami” kariery:

1. **Profesjonalizm.** Towarzyszy mu dążenie do „bycia fachowcem” w konkretnej dziedzinie, potwierdzenia własnego mistrzostwa, awansu poziomego. Tacy ludzie najczęściej nie są zainteresowani stanowiskami kierowniczymi.
2. **Przywództwo.** Celem zawodowym staje się wówczas zdobycie nowych doświadczeń w zakresie zarządzania, podejmowanie decyzji, zwiększenie zakresu władzy, dążenie do sukcesu finansowego.
3. **Autonomia i niezależność.** Związana jest z dążeniem do poszerzenia marginesu własnej swobody, uwolnienia się z krępujących więzów i ograniczeń (związanych np. z biurokracją i autokratyzmem przełożonych). Osoby silnie nastawione na niezależność nie poszukują stanowisk kierowniczych, ale nie chcą być jedynie wykonawcami poleceń zwierzchników. Ich celem jest „bycie sobie sterem i żeglarzem”, praca na stanowisku samodzielnych specjalistów i związana z nimi odpowiedzialność.
4. **Bezpieczeństwo i stabilizacja.** Głównym motorem działania jest w tym przypadku emocjonalny związek z firmą, poczucie lojalności. Pracownicy o stosunkowo silnej potrzebie bezpieczeństwa mogą aspirować do stanowisk kierowniczych, ale najczęściej w ramach tej samej jednostki. Zwykle bronią się przed zmianami swojego środowiska, np. nie interesuje ich na ogół kariera międzynarodowa.
5. **Kreatywność i przedsiębiorczość.** Przejawia się w tym, że osoby twórcze chętnie posiadają wiedzę o sobie, organizacji i różnych jej podsystemach, dostrzegają problemy i rozwiązują je, dążą do wprowadzenia zmian, innowacji itd. Są zwykle mobilne i pozytywnie nastawione do rotacji jako drogi podwyższania kwalifikacji oraz do awansu poziomego. Większość z nich satysfakcjonuje stanowisko doradcy szefa. Jedną z odmian kreatywności jest także przedsiębiorczość.
6. **Usługi i poświęcenie dla innych.** Głównym celem w życiu staje się realizacja wartości humanistycznych, rozwiązywanie problemów politycznych, pomaganie innym, leczenie, nauczanie. Osoby wyznające te wartości chętnie angażują się w akcje społeczne, podejmują pracę jako wolontariusze.
7. **Wyzwanie.** Podłożem działania jest tu często chęć przeciwstawiania się trudnościom i możliwość podejmowania ryzyka. Osoby lubiące wyzwania chętnie podejmują pracę w środowisku stwarzającym okazję do walki i rywalizacji. Pola wyzwań mogą być bardzo różne np. takie jak ratowanie firmy od bankructwa, ale również handel i sport.
8. **Styl życia.** Osoby prezentujące tę wartość starają się o zachowanie proporcji i harmonii między różnymi aspektami życia - a przede wszystkim pracą i życiem osobistym. Są gotowe zrezygnować z wyższych dochodów na rzecz spędzania większej ilości czasu z bliskimi. Sukces to dla nich coś więcej niż sukces zawodowy.

MATERIAŁY DODATKOWE DO WYKORZYSTANIA

Proponowana forma pracy: dyskusja grupowa („Z jakimi podanymi niżej stwierdzeniami się zgadzasz, a z jakimi nie? Uzasadnij swoją odpowiedź”)

*Mity dotyczące kariery zawodowej*¹¹:

1. *Jest tylko jeden zawód na świecie, który jest właściwy dla mnie;*
2. *Nie będę usatysfakcjonowany, jeśli nie znajdę tego właściwego dla mnie zawodu i nie dokonam doskonałego wyboru;*
3. *Ktoś inny może za mnie odkryć odpowiadający mi zawód;*
4. *Testy na inteligencję wykażą mi, co jestem wart;*
5. *Muszę być ekspertem lub odnieść sukces w mojej pracy;*
6. *Jeśli będę się starał mogę zrobić wszystko, nie będę w stanie zrobić nic, jeśli nie będzie to dostosowane do moich talentów;*
7. *Mój zawód powinien zadowolić osoby ważne w moim życiu;*
8. *Rozpoczęcie pracy zawodowej rozwiąże wszystkie moje problemy;*
9. *Muszę intuicyjnie wyczuć, który zawód jest dla mnie właściwy;*
10. *Wybór zawodu i ścieżki kariery jest jednorazowym aktem.*

¹¹ źródło: „Planowanie kariery zawodowej warsztat pracy z uczniem” G. Gwis, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Konstantynowie (<http://www.pppkonst.webd.pl/poradnictwo.html>)

WYZNACZNIKI SUKCESU ZAWODOWEGO¹²

Proponowana forma pracy: dyskusja grupowa („Czy uzasadniony wydaje Ci się podział podany poniżej? Dlaczego tak uważasz? Co według Ciebie szczególnie wpływa na osiągnięcie sukcesu zawodowego? Uzasadnij swoją odpowiedź”)

INTELIGENCJA AKADEMICKA	INTELIGENCJA EMOCJONALNA	INTELIGENCJA SPOŁECZNA	INTELIGENCJA MORALNA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ WIEDZA <li style="text-align: center;">+ ➤ UMIEJĘTNOŚCI <li style="text-align: center;">+ ➤ DOŚWIADCZENIE <li style="text-align: center;">= KOMPETENCJE 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ZDOLNOŚĆ DO SPOSTRZEGANIA I WYRAŻANIA EMOCJI (EMPATIA) ❖ ZDOLNOŚĆ DO KONTROLOWANIA EMOCJI ❖ ZDOLNOŚĆ DO WSPOMAGANIA MYŚLENIA I ZACHOWANIA EMOCJAMI ❖ ZDOLNOŚĆ DO KIEROWANIA EMOCJAMI INNYCH LUDZI 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ZDOLNOŚĆ DO NAWIĄZYWANIA BLISKICH, INTYMNYCH ZWIĄZKÓW ▪ ZDOLNOŚĆ RADZENIA SOBIE W SYTUACJACH EKSPOZYCJI SPOŁECZNEJ ▪ ZDOLNOŚĆ RADZENIA SOBIE W SYTUACJACH FORMALNYCH ▪ ZDOLNOŚĆ DO ZACHOWAŃ ASERTYWNYCH 	<ul style="list-style-type: none"> • ZNAJOMOŚĆ NORM ETYCZNYCH I SPOŁECZNYCH • WRAŻLIWE SUMIENIE (POCZUCIE WINY, POTRZEBA EKSPIACJI) • ALTRUIZM

¹² źródło: „Planowanie kariery zawodowej warsztat pracy z uczniem”, G. Gwis, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Konstantynowie (<http://www.pppkonst.webd.pl/poradnictwo.html>)